VSV-monitor Nijmegen:

Begeleidingsstructuur ROC Nijmegen

T. Eimers
R. Kennis
E. Keppels

KENNISCENTRUM
beroepsonderwijs arbeidsmarkt

VSV-monitor Nijmegen: Begeleidingsstructuur ROC Nijmegen

T. Eimers
R. Kennis
E. Keppels

29 juni 2012

Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt

© 2012 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoud

1 Het onderzoek 1
1.1 Onderzoek ROC Nijmegen 1
1.2 Onderzoekspopulaties 2
1.3 Dossieronderzoek 5

2 De begeleidingsstructuur 7
2.1 De begeleidingsstructuur op ROC Nijmegen 7
2.2 De zorgdeelnemers en verzuimers 9
2.3 Aanbod en effectiviteit van de tweedelijns begeleiding 10
2.3.1 Trajectbegeleiding 10
2.3.2 Restart 10
2.3.3 ROC4Competence 12
2.3.4 Schoolmaatschappelijk werk 15
2.3.5 Driestroom, Sancta Maria en New Arts 17
2.3.6 LGF 19
2.3.7 Bemoeizorg 20
2.3.8 Schuldhulpverlening 22
2.3.9 Coachproject 23
2.3.10 Verzuim 24
2.4 Overzicht bereik en rendement 26

3 Uitval en VSV 29
3.1 Omvang van de uitval 29
3.2 Bereik van de begeleidingsstructuur onder uitvallers 30
3.3 Uitval is nog geen voortijdig schoolverlaten 31
3.4 Uitvalredenen en probleemprofiel 32

4 Conclusies 35

Bijlage 1 – Deelnemers schooljaren 2008-2009 t/m 2011-2012 37
Bijlage 2 – Methodiek van de probleemprofielen 39
Bijlage 3 – categorisering uitvalredenen 43

1 Het onderzoek

De VSV-monitor Nijmegen is een initiatief van de gemeente Nijmegen en ROC Nijmegen. De monitor heeft tot doel om beleid en maatregelen ter bestrijding van voortijdig schoolverlaten te monitoren en te evalueren. In de VSV-monitor is een instrument ontwikkeld waarmee grote groepen jongeren in hun schoolloopbaan gevolgd kunnen worden. Daarmee wordt duidelijk wat het resultaat is van de maatregelen waarmee zij te maken hebben. Vanuit het perspectief van gemeenten en scholen komt er zicht op het rendement van beleid en inzet van middelen.

De VSV-monitor Nijmegen is gestart met een nulmeting naar de effectiviteit van de tweedelijns begeleiding van ROC Nijmegen, in combinatie met onderzoek naar de uitvallers van het ROC Nijmegen. Dit rapport doet van dat onderzoek verslag.

In het kader van de VSV-monitor is ook een vergelijkbaar onderzoek uitgevoerd bij het Regionaal Jongerenloket. Daarover wordt in een afzonderlijke rapportage verslag gedaan. De VSV-monitor wordt in 2012-2013 ook ingezet in het voortgezet onderwijs.

1.1 Onderzoek ROC Nijmegen

ROC Nijmegen heeft een interne tweedelijns begeleidingsstructuur waarin jaarlijks meer dan 1.250 deelnemers worden begeleid. Het doel is om deelnemers die in de problemen (dreigen te) raken beter te kunnen ondersteunen en daarmee uitval te voorkomen. Ook de verzuimaanpak zet in op het voorkomen van schooluitval.
Om beter te kunnen beoordelen welke inzet nodig en effectief is, wil men meer kennis hebben over de problematiek van de deelnemers. Het onderzoek moet meer inzicht geven in de aard en omvang van de problematiek. Ook inzicht in het rendement van de begeleiding (in termen van VSV, behalen startkwalificatie) is gewenst. Omdat het onderzoek betrekking heeft op de situatie in de afgelopen jaren, fungeren de uitkomsten als een *nulmeting* om toekomstige ontwikkelingen tegen af te zetten.

De kern van het onderzoek bestaat uit evaluatieonderzoek naar de omvang en effectiviteit van de tweedelijns begeleidingsstructuur van ROC Nijmegen, inclusief de verzuimaanpak. Het doel is om inzicht te krijgen in:
- De omvang van de tweedelijns begeleidingsstructuur in aantallen deelnemers;
- Het aanbod van programma's in de tweedelijns begeleidingsstructuur;
- De kenmerken (persoons- en opleidingskenmerken) van de deelnemers in de verschillende programma's;
- De problematiek van de deelnemers in de verschillende programma's;
- Het rendement van de programma's in termen van uitval en VSV.

Naast een evaluatie van de tweedelijns begeleidingsstructuur wordt in het onderzoek ook aandacht besteed aan de groep uitvallers van ROC Nijmegen.

1.2 Onderzoekspopulaties

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden is het onderzoek uitgevoerd bij drie populaties, namelijk *zorgdeelnemers, verzuimers* en *uitvallers*. We definiëren de groepen als volgt:

Onderzoek bij zorgdeelnemers in de tweedelijns begeleiding van ROC Nijmegen
Jongeren kunnen tijdens hun opleiding met zeer uiteenlopende problemen te maken krijgen. Soms zijn die problemen zo groot dat zij uitvallen of dreigen uit te vallen. Om adequaat te kunnen reageren op die risico's is kennis nodig van de aard van de problemen waarmee de jongeren te maken hebben. Elke problematiek vraagt immers om eigen oplossingen. Door middel van dossieronderzoek is vastgesteld wat de probleemprofielen zijn van de deelnemers uit de tweedelijns begeleidingsstructuur. Inzicht in deze probleemprofielen dient als input in het beoordelen van de programma's in de tweedelijns begeleidingsstructuur: in welke mate 'bedienen' de programma's de juiste deelnemers en in welke mate slagen de programma's erin uitval en VSV te voorkomen?
We definiëren de groep als volgt:

> *Zorgdeelnemers* zijn alle deelnemers op ROC Nijmegen die bekend waren in de tweedelijns begeleidingsstructuur. Deze tweedelijns begeleidingsstructuur bestaat uit verschillende soorten programma's. We onderscheiden trajecten waarin gerichte begeleiding wordt gegeven aan deelnemers met specifieke problemen en de bredere (minder specifieke) trajectbegeleiding. Het uitgangsjaar is 2010-2011, maar van sommige groepen zorgdeelnemers zijn ook uit de schooljaren 2008-2009, 2009-2010 en 2011-2012 (tussenstand) aantallen bekend.

Onderzoek bij verzuimers
Parallel aan de begeleiding van deelnemers met problemen in de tweedelijns begeleidingsstructuur, zet ROC Nijmegen ook in op het voorkomen van verzuim. Het onderzoek is gericht op het inzichtelijk maken van de persoonskenmerken, schoolloopbanen en problemen van deelnemers die veel verzuimen. Daarnaast is ook bekeken in welke mate de verzuimaanpak uitval en VSV bij de jongeren weet te voorkomen.
Onder verzuimers verstaan we:

> *Verzuimers* zijn alle deelnemers van ROC Nijmegen die wonen in de regio Nijmegen en in het schooljaar 2010-2011 in een periode van vier weken ten minste 16 uur ongeoorloofd hebben verzuimd en zijn gemeld bij het verzuimloket van DUO.

Onderzoek bij uitgestroomde deelnemers zonder startkwalificatie
Het onderzoek heeft tot doel om inzicht te krijgen in de schoolloopbanen, persoonskenmerken en problemen van de uitgestroomde deelnemers (zogenaamde uitvallers). Ook wordt gekeken of zij na uitstroom uit ROC Nijmegen zich opnieuw (elders) hebben ingeschreven. Er zijn drie opeenvolgende schooljaren in het onderzoek bekeken, zodat eventuele veranderingen in de uitstroom ook worden waargenomen.
Uitvallers zijn als volgt gedefinieerd:

> *Uitvallers* zijn alle deelnemers van ROC Nijmegen die in de schooljaren 2008-2009, 2009-2010 en 2010-2011 zijn uitgestroomd zonder startkwalificatie, inclusief deelnemers met een diploma op niveau.[1]

Uitval, zoals hier bedoeld, is niet gelijk aan voortijdig schoolverlaten. We laten verderop in deze rapportage zien dat een aanzienlijk deel van de uitvallers later opnieuw met een opleiding begint. Voor ROC Nijmegen gaat het echter om uitvallers.

In deze rapportage verwijzen we naar de drie groepen met de termen 'zorgdeelnemers', 'verzuimers' en 'uitvallers'.

Het onderzoek kent een drietal belangrijke begrenzingen:

1. De tweedelijns begeleidingsstructuur bestaat zoals gezegd uit verschillende soorten begeleiding. Bij het opvragen van de deelnemersgegevens is het schooljaar 2010-2011 als uitgangspunt genomen. Van een aantal soorten begeleiding ontbreken echter de gegevens over 2010-2011 en zijn in plaats daarvan de gegevens van 2011-2012 bekend. Het gaat hier om een tussenstand, want op het moment van meting[1] is het schooljaar 2011-2012 nog niet ten einde. Daarnaast ontbreken de deelnemersgegevens van de Trajectbegeleiding. In 2010-2011 hebben circa 900 deelnemers Trajectbegeleiding gekregen, dat is circa twee derde van het totale aantal zorgdeelnemers in 2010-2011. Door het ontbreken van de deelnemersgegevens[2] ontstaat een vertekening in de gegevens die in dit onderzoek bekend zijn geworden van de zorgdeelnemers. Wel kan een beeld worden gegeven van de diverse trajecten die gerichte begeleiding verzorgen (alle soorten begeleiding, behalve trajectbegeleiding).
2. De monitor beperkt zich tot jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar en tot jongeren woonachtig in de gemeenten die deelnemen aan de monitor. De eerste beperking heeft te maken met de registratie van gegevens op basis van het onderwijsnummer. Er wordt in de monitor gebruik gemaakt van de DUO-gegevens beschikbaar voor de RMC-functie en die gegevens lopen tot 23 jaar. De tweede beperking heeft te maken met de opdrachtgevers van de monitor. Dat is de gemeente Nijmegen in de RMC-regio Arnhem/Nijmegen. Deelnemers ouder dan 22 jaar en deelnemers afkomstig buiten de regio blijven buiten het zicht van de monitor. We gebruiken in dit onderzoek waar mogelijk de verzamelde gegevens van álle deelnemers jonger dan 23, ongeacht de regio. Waar in dit onderzoek het onderwijsnummer is gebruikt, beperkt het onderzoek zich tot deelnemers uit de regio. We gaan er echter vanuit dat deze beperking de resultaten van het onderzoek niet vertekent; er zijn geen redenen om aan te nemen dat deelnemers buiten de RMC-regio Arnhem/Nijmegen anders zijn dan deelnemers die wel woonachtig zijn in de regio.
3. Ten slotte zijn er in dit onderzoek aanvullende gegevens verzameld door middel van dossieronderzoek. Van een (beperkt) aantal uitvallers, zorgdeelnemers en verzuimers is het dossier bekeken.[3] Waar het de zorgdeelnemers betreft gaat het alleen om dossiers van de programma's *Restart*, *ROC4Competence* en *SMW*. De deelnemers van deze programma's zijn geen representatieve afspiegeling van alle zorgdeelnemers. We bespreken daarom de verschillende programma's in de tweedelijns begeleidingsstructuur apart van elkaar.

1 Maart 2012
2 Persoonskenmerken en opleidingskenmerken per deelnemer.
3 Verzuimers van 2010-2011, uitvallers van 2008-2009, 2009-2010 en 2010-2011 en zorgdeelnemers van 2008-2009, 2009-2010 en 2010-2011.

Tabel 1 – Aantallen verzuimers, zorgdeelnemers en uitvallers in 2010-2011, jonger dan 23 jaar

	Verzuimers	Zorgdeelnemers	Uitvallers	ROC NIjmegen
Totaal aantal deelnemers < 23 jaar	767	1.242	1.388 (uitval) 74 (dipl. nv 1)	7.181
Deelnemers bekend in de ontvangen bestanden	767	342[4]	1.388 (uitval) 74 (dipl. nv 1)	nvt
Deelnemers bekend in BRON	563	272	875 (uitval) 54 (dipl. nv 1)	nvt
Deelnemers waarvan dossier bekeken	181	185	164 (uitval) 54 (dipl. nv.1)	nvt
Kerngegevens van deelnemers bekend in de ontvangen bestanden				
Achtergrondkenmerken				
- Leeftijd (gem.)	17,6	18,0	18,8	19,2
- Geslacht (%)				
• Man	60	48	57	50
• Vrouw	40	52	43	50
Opleidingskenmerken (op 1-10-2010)				
- Niveau (%)				
• Niveau 1	8	23	7	3
• Niveau 2	43	37	33	24
• Niveau 3	25	24	30	35
• Niveau 4	24	16	30	38
- Sector (%)				
• Economie	50	32	45	37
• Zorg en Welzijn	27	32	26	39
• Techniek	19	16	25	23
• Combinatie	4	20	4	1
- Leerweg (%)				
• BOL	94	98	81	86
• BBL	6	2	19	14
Probleemprofiel [5]				
Profiel (%)				
• Gedragsproblematiek	45	53	36	nvt
• Persoonlijke problematiek	18	16	21	
• Problemen in studiehou-ding/studievaardigheden	16	7	12	
• Niveauproblematiek	1	1	3	
• Loopbaanproblematiek	1	2	2	
• Geen melding van problemen	20	21	25	

In totaal kende ROC Nijmegen in 2010-2011 1.388 uitvallers + 74 gediplomeerden op niveau 1 die op het moment van uitval jonger waren dan 23 jaar. Ruim een derde van deze groep is woonachtig buiten de regio. Het aantal deelnemers jonger dan 23 jaar dat in 2010-2011 bege-

4 Alle deelnemers onder 23 jaar minus de deelnemers trajectbegeleiding.
5 De probleemprofielen van de zorgdeelnemers hebben alleen betrekking op de programma's Restart, ROC4Competence en SMW.

leiding kreeg in de tweedelijns begeleidingsstructuur was circa 1.242 (inclusief trajectbegeleiding). Van een zeer beperkt deel (22 procent) zijn gegevens uit het onderwijsnummer bekend. Dat komt doordat een gedeelte van de zorgdeelnemers niet woonachtig is in de RMC-regio, en omdat van de deelnemers met Trajectbegeleiding geen onderwijsnummergegevens beschikbaar zijn. Van de 767 verzuimers uit 2010-2011 komt circa een kwart niet uit de regio. Tabel 1 is een totaaloverzicht van de betrokken aantallen deelnemers in dit onderzoek in 2010-2011 en geeft de belangrijkste kenmerken van de deelnemers weer. In bijlage 1 is een overzicht terug te vinden waarin ook de aantallen deelnemers uit de schooljaren 2008-2009, 2009-2010 en 2011-2012 staan.

1.3 Dossieronderzoek

Werkwijze en beperkingen dossieronderzoek
In paragraaf 1.2 is reeds aan de orde gekomen dat van een beperkt aantal uitvallers, verzuimers en zorgdeelnemers aanvullende informatie is verzameld door middel van dossieronderzoek. De informatie die van de betreffende deelnemers is verzameld kwam uit *Trajectplanner*. Aanvullend is bij een aantal opleidingenteams[6] dossierinformatie op locatie verzameld. De teamleiders van deze opleidingenteams zijn benaderd om de 'pedagogische dossiers' in te kijken. Deze dossiers waren vaak een verzameling van losse notities, soms aangevuld met een intakeformulier of verwijzing naar externe hulpverlening.
Het dossieronderzoek kende een aantal beperkingen/tekortkomingen. Allereerst was in een aantal dossiers in Trajectplanner bijna geen informatie over de problemen van de betreffende deelnemer te vinden. Bij ongeveer een vijfde van de deelnemers zijn helemaal geen problemen in het dossier teruggevonden. Dat werpt de vraag op in hoeverre de informatie in de dossiers van de deelnemers compleet is.
De aanvullende informatie over de deelnemers die op locatie is verzameld bij een aantal opleidingenteams bood weinig meerwaarde ten opzichte van de informatie die in *Trajectplanner* was terug te vinden. Bovendien bleek de kwaliteit van de dossiers op locatie niet altijd even goed te zijn; de informatie was niet gestandaardiseerd en vaak ging het om losse aantekeningen van de betreffende mentor/begeleider. Bij sommige opleidingenteams waren helemaal geen dossiers opgeslagen. Vanwege de zeer beperkte meerwaarde van de aanvullende informatie is besloten om bij de overige teams geen dossiers op locatie te bekijken.

Methodiek van de probleemprofielen
Een belangrijk onderdeel van het onderzoek is het opstellen van profielen van de uitvallers, verzuimers en zorgdeelnemers van de programma's Restart, ROC4Competence en SMW. De profielen geven meer en betere informatie over de aard van de problematiek waar deelnemers mee kampen en bieden aanwijzingen voor een passende aanpak. Een tekortkoming in registraties is vaak dat het niet mogelijk is om stapeling van problemen bij een individu zichtbaar te maken.
In dit onderzoek is daarom gekozen voor een andere, nieuwe benadering. KBA heeft een methodiek ontwikkeld waarmee elke individuele deelnemer in één profiel wordt ingedeeld. Daardoor is het mogelijk om beter inzicht te krijgen in de verschillende typen van zorgdeelnemers.

6 Zorghulp en Helpende; Detailhandel niveau 1 en 2; Uiterlijke verzorging; Mobiliteit en logistiek; Bouw, infra en interieur.

In de monitor worden vijf verschillende probleemprofielen bij jongeren onderscheiden:
- Gedragsproblematiek
- Persoonlijke problematiek
- Problematiek in studiehouding/studievaardigheden
- Problemen met het studieniveau
- Loopbaanproblematiek

Soms is het niet mogelijk om op basis van het dossier een profiel op te stellen, veelal vanwege het ontbreken van gegevens. Als er in het dossier geen melding wordt gemaakt van problemen is het profiel 'Geen melding van problemen' van toepassing. Bijlage 2 geeft een uitvoerige beschrijving van de vijf profielen en een toelichting op de gehanteerde methodiek.

Kort gezegd is er sprake van hiërarchisch geordende profielen, zodat voor elk persoon maar één profiel van toepassing is. Gedragsproblematiek gaat boven Persoonlijke problematiek dat weer boven Problemen in de studiehouding/studievaardigheden gaat. Onderaan de ladder staat Loopbaanproblematiek. Een student met gedragsproblemen krijgt altijd het profiel Gedragsproblematiek, ongeacht of er ook sprake is van nog andersoortige problemen. Een student met persoonlijke problemen komt altijd in het profiel Persoonlijke problematiek, ongeacht andere problemen, tenzij… er sprake is van gedragsproblematiek, want dan was immers het profiel Gedragsproblematiek van toepassing. Zo heeft een deelnemer met het profiel Problemen studiehouding/vaardigheden bijvoorbeeld problemen met de studiehouding, mogelijk ook niveauproblemen en loopbaanproblemen, maar géén gedrags- en persoonlijke problemen. Logischerwijs geldt voor het profiel Loopbaanproblematiek, dat deelnemers met dit profiel uitsluitend te maken hebben met loopbaanproblemen en met niets anders.
Het voordeel van de indeling is duidelijk wanneer we kijken naar het profiel Loopbaanproblematiek. Dit profiel heeft in deze methodiek geen andere soorten problemen, waardoor het mogelijk is de hele studiekeuzeproblematiek scherp af te bakenen van de andere problemen.
Een andere consequentie van de gekozen indeling is dat het profiel Gedragsproblematiek mogelijk alle andere soorten onderliggende problemen kan omvatten. In wat mindere mate geldt dat ook voor het profiel Persoonlijke problematiek.

2 De begeleidingsstructuur

In dit hoofdstuk geven we een beschrijving van de begeleidingsstructuur op ROC Nijmegen en het aanbod van programma's binnen de tweedelijns begeleiding. Vervolgens bespreken we per type begeleiding de kenmerken van de deelnemers en de problemen waar zij mee te maken hebben. Ten slotte komt ook aan bod in welke mate de begeleiding succesvol is in termen van het voorkomen van uitval en VSV. De begeleiding/aanpak van verzuimers vormt onderdeel van dit hoofdstuk. Hoewel niet direct gepositioneerd binnen de tweedelijns begeleiding, is de verzuimaanpak – net als de begeleiding in de tweede lijn – aanvullend op de begeleiding in de eerste lijn.

2.1 De begeleidingsstructuur op ROC Nijmegen

De begeleiding van deelnemers op ROC Nijmegen is in principe een normaal onderdeel van het primaire onderwijsproces. Dat betekent dat de studieloopbaanbegeleider (eventueel in samenwerking met docenten) de eerste persoon is om een deelnemer met problemen te helpen. De meeste deelnemers zitten op ROC Nijmegen qua opleiding en niveau op de juiste plek. Zij zullen bij incidentele problemen worden geholpen door de studieloopbaanbegeleider.

Een gedeelte van de deelnemers heeft echter wel problemen, of krijgt (ernstige) problemen tijdens de opleiding. Voor deze deelnemers is het van groot belang dat zij tijdig gesignaleerd en doorverwezen worden. Ook deze deelnemers komen eerst terecht bij de studieloopbaanbegeleider. Bij problemen die te zwaar of te omvangrijk zijn moet de studieloopbaanbegeleider doorverwijzen naar de tweedelijns begeleiding.
Op dit tweede niveau van begeleiding kan deelnemers extra zorg worden geboden, die wordt uitgevoerd door deskundigen van de school zelf (eventueel in samenwerking met externe partners). De begeleiding is op dit niveau nog wel dichtbij het primaire onderwijsproces en binnen de school georganiseerd.
Binnen de tweedelijns begeleiding komen alle deelnemers die zijn doorverwezen eerst terecht bij een trajectbegeleider. De hulp die de trajectbegeleider kan bieden is vrij algemeen (nog niet heel gericht) van aard en kan gericht zijn op studievoortgang, opleiding en beroepskeuze of aanwezigheid van de deelnemer in de reguliere opleiding. Bij bepaalde specifieke problemen of zorgvragen kan de trajectbegeleider de deelnemer verder doorverwijzen in de tweedelijns begeleidingsstructuur, naar één van de specifieke programma's.

Naast de trajectbegeleiding worden in de tweedelijns begeleidingsstructuur van ROC Nijmegen nog 10 andere vormen van begeleiding aangeboden. De zwaarte van de begeleiding is ingedeeld aan de hand van begeleidingsprofielen en loopt uiteen van kortdurende begeleiding gericht op opleidingskeuze tot begeleiding aan deelnemers met zeer ernstige leer- en gedragsproblemen voor wie het ROC geen passend onderwijs (meer) kan bieden. Elk begeleidingsprofiel heeft zijn eigen kleur. In het onderstaand overzicht staat kort weergegeven welke programma's worden aangeboden.

Naam	Omschrijving	Opleidingsniveaus
Trajectbegeleiding	Relatief algemene vorm van begeleiding, gericht op voortgang van de opleiding, studie- en beroepskeuze en aanwezigheid van de deelnemer in de opleiding. Schakel naar andere meer specifieke vormen van tweedelijns begeleiding.	1, 2, 3, 4
Restart	Begeleiding gericht op het voorkomen van uitval.	1 en 2
ROC4Competence	Intensief beroepskeuzeprogramma.	1, 2, 3, 4
SMW	Ondersteuning bij psychosociale problematiek	1, 2, 3, 4
Driestroom	AKA-opleiding voor jongeren die wonen en/of werken bij de Driestroom of jongeren die VSO 3 hebben afgerond.	1
Sancta Maria	Apart AKA-traject buiten de reguliere opleidingsteams voor kwetsbare zwerfjongeren. Het programma bestaat uit een combinatie van woon-zorg(begeleiding) en onderwijs.	1
New Arts	AKA-traject voor talentvolle, maar zorgmijdende jongeren uit een straatcultuur die in het regulier onderwijs hun plek niet weten te vinden. De jongeren proberen met New Arts van hun passie hun beroep te maken.	1
LGF	Ondersteuning in de leerroute voor jongeren met een beperking gericht op het voltooien van hun opleiding ondanks hun beperking.	1, 2, 3, 4
Bemoeizorg	Intensief begeleidingstraject door het RMC om jongeren met multiproblematiek in contact te brengen met de begeleidingsstructuur van ROC Nijmegen of externe partners.	1, 2, 3, 4
Schuldhulpverlening	Hulp voor jongeren met financiële problemen, zodat de opleiding niet afgebroken hoeft te worden. De begeleiding kan de vorm hebben van een budget-adviesgesprek, schuldsanering of hulp bij terugbetalen of hulp bij het bevriezen van schulden.	1, 2, 3, 4
Coachproject	Eén-op-één begeleiding door een vrijwillige coach die de jongere steunt waar nodig. De coach richt zich op het vinden van de juiste weg binnen de instelling en het vroegtijdig signaleren van risico's waardoor professionals eventueel in actie kunnen komen.	1, 2, 3, 4

Parallel aan de verschillende soorten begeleiding in de tweedelijns begeleidingsstructuur heeft ROC Nijmegen ook een actieve verzuimaanpak. Alle deelnemers die in een periode van vier weken ten minste 16 uur ongeoorloofd verzuimen en wonen in de regio Nijmegen worden gemeld bij het verzuimloket van DUO. Medewerkers van Leerplicht/Kwalificatieplicht (18-) en het RMC/Jongerenloket (18+) benaderen de jongeren en ondernemen acties om het verzuim te stoppen.

Naam	Omschrijving	Opleidingsniveaus
Verzuimbegeleiding	Begeleiding aan verzuimers. De reden van verzuim wordt achterhaald. Een actieplan en daaruitvolgende gesprekken met de jongere moeten leiden tot het voorkomen van verzuim.	1, 2, 3, 4

In dit hoofdstuk wordt de verzuimbegeleiding als onderdeel meegenomen in de beschrijving van het aanbod en de effectiviteit van de tweedelijns begeleidingsstructuur.

2.2 De zorgdeelnemers en verzuimers

In 2010-2011 waren circa 1.250 deelnemers op ROC Nijmegen in begeleiding van de tweedelijns begeleidingsstructuur. Van een aantal programma's ontbreken de aantallen begeleidde deelnemers uit 2010-2011. Als we bij deze programma's de aantallen van 2011-2012 als uitgangspunt nemen, zijn er ongeveer 1.450 deelnemers bekend in de tweedelijns begeleidingsstructuur. Van dit totale aantal zorgdeelnemers kregen circa 900 deelnemers trajectbegeleiding. De overige deelnemers waren in begeleiding bij één van de andere soorten begeleiding. Daarnaast zijn 767 deelnemers gemeld bij het verzuimloket. De volgende tabel laat zien hoeveel deelnemers er gebruik hebben gemaakt van de verschillende programma's in de tweedelijns begeleiding.

Tabel 2 – Aantal deelnemers jonger dan 23 jaar, per type begeleiding

	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012 (tussenstand)
Trajectbegeleiding	*	*	ca. 900	*
Restart	*	34	61	13
ROC4Competence	88	101	44	*
SMW	*	*	122	*
Driestroom	*	*	*	13
Newarts	*	13	35	48
Sancta Maria	*	14	30	28
LGF	*	*	*	139
Bemoeizorg	*	*	*	23
Schuldhulpverlening	*	*	16	*
Coachproject	*	*	44	*
Verzuimaanpak	*	*	767	*

Van de totale groep zorgdeelnemers in de tweedelijns begeleidingsstructuur weten we weinig. Dat is het gevolg van het ontbreken van de persoons- en opleidingskenmerken van de deelnemers die trajectbegeleiding hebben gekregen. Om die reden is het op dit moment niet mogelijk om een analyse te geven van de begeleidingsstructuur in zijn geheel.
Zoals al eerder gezegd neemt trajectbegeleiding ten opzichte van de andere vormen van begeleiding in de tweedelijns begeleidingsstructuur een plaats apart in, omdat het minder expliciet gericht is op bepaalde specifieke problemen. Van alle programma's die (wel) gerichte begeleiding aanbieden, kan een beeld worden gegeven van de type deelnemers die worden begeleid en het rendement van de begeleiding.

Van drie groepen zorgdeelnemers hebben we een uitgebreide set van informatie. Van de programma's ROC4Competence, Restart en SMW zijn naast de persoons- en opleidingskenmerken ook gegevens verzameld middels dossieronderzoek. Er kan daarom ook een beeld gegeven worden van de problemen die de deelnemers hebben. Hiermee kan de vraag beantwoord worden in hoeverre de programma's ook de beoogde doelgroep weten aan te trekken. Deze gegevens zijn ook beschikbaar voor de groep verzuimers.

In de volgende paragraaf geven we per type begeleiding een beschrijving van de inhoud van de begeleiding. Daarna volgt een overzicht van de belangrijkste persoons- en opleidingskenmerken. Ten slotte geven we ook inzicht in de uitval en VSV van de betreffende groep zorgdeelnemers. We kunnen daarmee beoordelen in hoeverre de begeleiding succesvol is en zijn doelen bereikt. Bij de programma's ROC4Competence, Restart en SMW beoordelen we ook in welke mate de juiste doelgroep wordt begeleid.

2.3 Aanbod en effectiviteit van de tweedelijns begeleiding

2.3.1 Trajectbegeleiding

In de paragrafen hierboven is reeds aan de orde gekomen welke rol trajectbegeleiding inneemt in de tweedelijns begeleidingsstructuur van ROC Nijmegen. Resumerend:

- Deelnemers die worden doorverwezen door de studieloopbaanbegeleider (= eerste lijn) komen in de tweede lijn eerst bij trajectbegeleiding;
- De trajectbegeleiding is niet specialistisch, maar vrij algemeen van aard;
- De meeste deelnemers die zijn doorverwezen naar de tweede lijn krijgen alleen trajectbegeleiding. Deelnemers die meer of specifieke begeleiding nodig hebben worden door de trajectbegeleider doorverwezen naar een meer specialistisch programma. De trajectbegeleiding heeft dus een brugfunctie tussen de eerste lijn (SLB-er) en de specifieke tweedelijns begeleiding.

De trajectbegeleider signaleert begeleidings- en zorgvragen en verwijst dus door naar adequate hulpverlening (in overleg met een schoolmaatschappelijk werker). Daarnaast voert de trajectbegeleider gesprekken met de deelnemer en treedt op als casemanager: hij monitort, coördineert, communiceert en registreert alle begeleidingsactiviteiten van en voor de individuele deelnemer.

In 2010 is trajectbegeleiding als pilot gestart. In het schooljaar 2010-2011 hebben circa 900 deelnemers trajectbegeleiding ontvangen. De registratie van de deelnemers was in dit schooljaar nog in ontwikkeling. Duidelijk is dat de deelnemers van alle niveaus en sectoren worden doorverwezen. Het is echter niet bekend om hoeveel deelnemers het per niveau en sector gaat. Ook over de persoonskenmerken zoals leeftijd of geslacht ontbreken de gegevens.

2.3.2 Restart

Restart is een programma waarin deelnemers binnen de opleiding begeleiding krijgen die gericht is op het voorkomen van uitval. De deelnemer blijft dus functioneren binnen de opleiding en staat ook onder verantwoordelijkheid van het opleidingsteam. De inhoud van de begeleiding is maatwerk, maar doordat de aanpak deel is van de opleiding is de begeleiding altijd dicht bij de deelnemer. Het programma is gericht op deelnemers met multiproblematiek. Een andere groep waar Restart zich op richt zijn deelnemers die veel verzuimen en achterblijvende resultaten hebben.
Het programma is de afgelopen jaren uitgevoerd als pilot binnen de opleiding Zorghulp en Helpende op niveau 1 en 2, Uiterlijke verzorging op niveau 2 en binnen het team Detailhandel op niveau 1 en 2. Het programma heeft in 2011-2012 een vervolg gekregen en is uitgebreid naar in totaal negen opleidingenteams.

In 2010-2011 zijn 61 deelnemers jonger dan 23 begeleid binnen Restart. Omdat de grootste groep deelnemers die begeleid is vanuit Zorg en Welzijn afkomstig is, zijn ook de meeste deelnemers van het vrouwelijk geslacht. De groep wijkt daarmee sterk af van alle deelnemers op ROC Nijmegen, maar is wel een goede afspiegeling van de opleidingen waar het programma wordt uitgevoerd.

Deelnemers- en opleidingskenmerken, 2010-2011

	Geslacht		Leeftijd (gem.)	Niveau[7]				Sector				Leerweg	
	M	V		1	2	3	4	E	ZW	T	C	BOL	BBL
Restart	18	82	17,3	10	79	10	2	29	71	-	-	100	-
ROC Nijmegen	50	50	19,2	3	24	35	38	37	39	23	1	86	14

Bereik van de doelgroep

Restart richt zich op deelnemers met multiproblematiek en op deelnemers die veel verzuimen en (als gevolg daarvan) achterblijvende resultaten hebben. Met de informatie uit de dossiers van de deelnemers zijn probleemprofielen opgesteld. We tonen hieronder welke profielen de deelnemers hebben:

Probleemprofielen van Restart deelnemers[8]

	%
Gedragsproblematiek	37
Persoonlijke problematiek	23
Problematiek in studiehouding/studievaardigheden	26
Problematiek in niveau	-
Loopbaanproblematiek	-
Geen melding van problemen	15
Totaal aantal deelnemers	62

Ongeveer 37 procent van de deelnemers heeft het profiel Gedragsproblematiek. Het gaat onder meer om deelnemers die boos of agressief gedrag vertonen en afspraken niet nakomen. Ongeveer een kwart van de leerlingen heeft het profiel Persoonlijke problematiek. Hier gaat het om deelnemers met gescheiden ouders, ziekte of psychische problemen van gezinsleden en veel ruzie in de thuissituatie. Ook lichamelijke problemen (bv. chronische ziektes) en financiële problemen komen voor. Bij vrijwel alle deelnemers met Gedragsproblematiek of Persoonlijke problematiek is sprake van multiproblematiek: zij hebben naast gedrags- of persoonlijke problemen ook nog problemen op een ander gebied, zoals problemen met de studiehouding (o.a. bij bijna iedereen verzuim). Ongeveer een kwart van de deelnemers heeft het profiel Problemen in studiehouding/studievaardigheden. Het gaat om deelnemers die veel verzuimen, moeite hebben met plannen en/of concentratieproblemen hebben. Bij 15 procent van de deelnemers zijn

7 De gegevens uit BRON zijn niet sluitend: immers Restart is alleen bedoeld voor deelnemers op niveau 1 en 2.
8 Het betreft deelnemers die in 2009-2010 en/of in 2010-2011 zijn begeleid binnen Restart, én in de steekproef zitten. Het gaat in totaal om 62 deelnemers.

geen problemen in het dossier teruggevonden. Gezien de problemen van de andere deelnemers lijkt hier echter eerder sprake te zijn van een slechte registratie van problemen dan dat deze deelnemers geen problemen hebben.
We kunnen concluderen dat Restart de beoogde doelgroep aantrekt. Enerzijds gaat het om deelnemers met zware multiproblematiek. Anderzijds gaat het om deelnemers met (ernstige) studieproblemen. Bij vrijwel alle deelnemers (91 procent) spelen verzuimproblemen.

Rendement
Zoals gezegd is Restart een programma gericht op uitvalpreventie. Gemiddeld valt circa 20 procent van de deelnemers in het programma toch uit. Dit percentage is – gezien het doel van het programma en de zwaarte van de doelgroep – beperkt. De aanpak in het programma lijkt dan ook succesvol.

Uitval en VSV van Restart deelnemers

Jaar begeleiding	N	Uitval in jaar begeleiding (%)	Situatie VSV op 1 oktober 2011 (%)
2009-2010	34	17,6	42,9
2010-2011	61	23,0	24,4

In het schooljaar 2010-2011 zien we dat het percentage leerlingen dat voortijdig schoolverlater is, ongeveer gelijk is aan het percentage leerlingen dat uitvalt. Dat betekent dat uitgevallen leerlingen niet opnieuw starten met een opleiding. Voor deze groep uitgevallen deelnemers lijkt het Restart programma niet erg effectief te zijn geweest.
Voorts valt op dat het percentage VSV-ers oploopt naarmate de begeleiding door Restart langer geleden is. Meer dan 40 procent van de deelnemers die in 2009-2010 zijn begeleid zijn alsnog voortijdig schoolverlater geworden. Voor een gedeelte van de deelnemers lijken de effecten van het programma dan ook maar tijdelijk te hebben gewerkt. Zij stoppen in een later stadium alsnog met hun opleiding.

2.3.3 ROC4Competence

Deelnemers die twijfelen over de door hen gekozen opleiding (of zelfs al zijn gestopt) en zich willen oriënteren op studie en beroep kunnen daarvoor terecht bij ROC4Competence. ROC4Competence is een intensief beroepskeuzeprogramma. In maximaal 12 weken (gemiddeld 3-8 weken) volgt de deelnemer 4 dagen per week het programma. De begeleiding vindt plaats in groepen van maximaal 12 deelnemers. Deelnemers doen beroepskeuzeonderzoek en staan stil bij hun kwaliteiten, mogelijkheden, interesses en wensen ten aanzien van opleiding en beroep. Ook doen ze ervaring op binnen opleidingen van ROC Nijmegen en bij bedrijven. Doel is om de deelnemers naar de juiste opleiding te begeleiden.
Het programma is toegankelijk voor alle deelnemers op ROC Nijmegen, mits de teammanager van de opleiding daar akkoord mee gaat. Een deelnemer kan zich ook zelf aanmelden. De kosten van het traject zijn dan voor de deelnemer. ROC4Competence wordt sinds 2002 aangeboden.

Opvallend is het grote aandeel deelnemers dat afkomstig is vanuit een technische opleiding; meer dan de helft van de deelnemers is doorverwezen vanuit de sector Techniek. (Mede) als gevolg daarvan is het percentage mannelijke deelnemers binnen ROC4Competence vrij hoog: 77 procent van alle deelnemers zijn jongens. Ten slotte volgt de helft van alle deelnemers in het programma een opleiding op niveau 2. Dat is veel in vergelijking met alle deelnemers op ROC Nijmegen, van wie maar een kwart een niveau-2 opleiding volgt. Vanuit niveau 3 en 4 worden juist relatief weinig deelnemers doorverwezen.

Deelnemers- en opleidingskenmerken, 2010-2011

	Geslacht		Leeftijd (gem.)	Niveau				Sector				Leerweg	
	M	V		1	2	3	4	E	ZW	T	C	BOL	BBL
ROC4Competence	77	23	17,0	3	50	19	28	19	22	56	3	100	-
ROC Nijmegen	50	50	19,2	3	24	35	38	37	39	23	1	86	14

In vergelijking met de voorgaande jaren zijn in het schooljaar 2010-2011 fors minder deelnemers begeleid door ROC4Competence. Voorheen waren steeds circa 100 deelnemers in begeleiding bij ROC4Competence. In 2010-2011 is dat aantal meer dan gehalveerd tot 44 deelnemers. Deze halvering is het gevolg van (interne) onduidelijkheid over de financiering van het programma, waardoor in 2010-2011 tijdelijk geen nieuwe deelnemers zijn begeleid.

Bereik van de doelgroep

ROC4Competence is bedoeld voor deelnemers die twijfelen over hun opleidingskeuze. In het overzicht zijn de probleemprofielen van de deelnemers weergegeven.

Probleemprofielen van ROC4Competence deelnemers[9]

Profiel	**%**
Gedragsproblematiek	29
Persoonlijke problematiek	23
Problematiek in studiehouding/studievaardigheden	14
Problematiek in niveau	2
Loopbaanproblematiek	15
Geen melding van problemen	18
Totaal aantal deelnemers	103

Hoewel binnen ROC4Competence beroepskeuzebegeleiding wordt aangeboden, zien we dat veel deelnemers ook problemen hebben in hun gedrag of in hun persoonlijke situatie. Het betreft allerhande soorten problemen. Zo kunnen deelnemers met gedragsproblematiek zowel externaliserende problemen (bv. brutaal of agressief gedrag) als internaliserende problemen (bv. faalangst of problemen met sociale vaardigheden) hebben. Deelnemers met persoonlijke

9 Het betreft deelnemers die in 2008-2009, 2009-2010 en/of in 2010-2011 zijn begeleid binnen ROC4Competence, én in de steekproef zitten. Het gaat in totaal om 103 deelnemers.

problematiek hebben vaak een problematische thuissituatie, vooral gescheiden ouders komen veel voor. Ook heeft ongeveer een kwart van de deelnemers lichamelijke problemen.

Bij ongeveer een derde van alle deelnemers is 'alleen' sprake van studiegerelateerde problemen. Het zijn deelnemers die niet óók gedrags- of persoonlijke problemen hebben. Deze deelnemers hebben problemen in de studiehouding (bv. niet gemotiveerd, verzuim) of studievaardigheden (concentratieproblemen, problemen met plannen) of hebben de verkeerde opleiding gekozen (studiekeuze- en loopbaanproblematiek).

Van alle deelnemers binnen ROC4Competence heeft 75 procent minimaal één studiegerelateerd probleem. Bij iets meer dan de helft van alle deelnemers gaat het in ieder geval (ook) om een studiekeuzeprobleem (houding, vaardigheden, niveau, studiekeuze). Dit betekent tegelijkertijd dat bij ongeveer de helft van de deelnemers géén problemen zijn met de studiekeuze. Dat is een bijzondere uitkomst gelet op de inhoud van de begeleiding binnen ROC4Competence. Deze uitkomst kan aan de ene kant betekenen dat de dossiers op dit punt incompleet en niet volledig betrouwbaar zijn. Tegelijkertijd kan ook de diagnose en verwijzing naar ROC4Competence niet op orde zijn, bijvoorbeeld doordat de inhoud van het programma bij de verwijzers niet goed bekend is. In dat geval begeleidt ROC4Competence deels niet de juiste doelgroep.

Rendement

ROC4Competence biedt beroepskeuzebegeleiding aan. De uitval van deelnemers is om die reden geen goede maat om het succes van ROC4Competence aan af te meten; immers een switch naar een andere opleiding of school zal vaak de uitkomst zijn van de begeleiding. Het is dan ook van meer belang om te kijken naar het percentage voortijdig schoolverlaters: welk gedeelte van de deelnemers stopt met zijn/haar opleiding, maar begint niet met een nieuwe opleiding?

Uitval en VSV van ROC4Competence deelnemers

Jaar begeleiding	N	Uitval in jaar begeleiding (%)	Situatie VSV op 1 oktober 2011 (%)
2008-2009	88	45,5	43,6
2009-2010	101	49,5	42,2
2010-2011	44	47,7	32,4

Bovenstaand overzicht laat zien dat elk schooljaar bijna de helft van alle deelnemers die begeleid zijn door ROC4Competence uitvalt, dat wil zeggen zonder startkwalificatie het ROC verlaat. De overige deelnemers besluiten om toch een opleiding binnen het ROC te blijven volgen. Bijna een derde van alle deelnemers, die in 2010-2011 zijn begeleid, zijn in oktober 2011 voortijdig schoolverlater. Een aanzienlijk gedeelte van de uitgevallen deelnemers start dus niet met een nieuwe opleiding. Aan het percentage VSV-ers uit 2008-2009 en 2009-2010 is zichtbaar dat het aandeel voortijdig schoolverlaters nog iets verder toeneemt naarmate de begeleiding langer geleden is.

We concluderen dat ROC4Competence beperkt succesvol is in haar begeleiding. Bijna de helft van de deelnemers besluit het ROC te verlaten. Dat is waarschijnlijk het gevolg van het (oriëntatie)proces dat de deelnemer binnen ROC4Competence doorloopt: de huidige opleiding voldoet niet aan de wensen. In de overgang naar een andere opleiding en school slaagt ROC4Competence er onvoldoende in deelnemers succesvol over te laten stappen.

2.3.4 Schoolmaatschappelijk werk

Deelnemers die begeleiding krijgen van schoolmaatschappelijk werk (SMW) worden door middel van één of meerdere gesprekken ondersteund bij psychosociale problematiek, zoals gedragsproblematiek, problemen met lichamelijke of geestelijke gezondheid, functioneren op school, problemen in leef- en gezinsomstandigheden, problemen in sociaal netwerk en vrije tijd, en ingrijpende gebeurtenissen. Gedurende de begeleiding hebben deelnemers gesprekken – individueel of (samen) met ouders, docenten of andere belanghebbenden. Het doel is om problemen van deelnemers vroegtijdig aan te pakken en daarmee schooluitval te voorkomen.
Naast de begeleiding aan deelnemers vormt het schoolmaatschappelijk werk ook de schakel naar externe hulpverlening, soms met het Zorg en Advies Team (ZAT) als tussenschakel (bij multiproblematiek).

Deelnemers- en opleidingskenmerken, 2010-2011

	Geslacht		Leeftijd (gem.)	Niveau				Sector				Leerweg	
	M	V		1	2	3	4	E	ZW	T	C	BOL	BBL
SMW	38	62	18,2	1	29	43	27	40	38	22	-	95	5
ROC Nijmegen	50	50	19,2	3	24	35	38	37	39	23	1	86	14

In 2010-2011 zijn 122 deelnemers jonger dan 23 begeleid door SMW. De problemen van de deelnemers met SMW zijn niet specifiek voor bepaalde opleidingsniveaus of sectoren; de samenstelling van de deelnemerspopulatie is (behoorlijk) representatief in vergelijking met alle deelnemers van ROC Nijmegen. Het lijkt er dan ook op dat alle opleidingenteams het schoolmaatschappelijk werk weten te vinden. Het aantal vrouwen dat SMW krijgt is iets groter (62 procent) dan het aantal mannen (38 procent). Dit is in lijn met uitkomsten uit ander onderzoek.[10]

Bereik van de doelgroep
Schoolmaatschappelijk werk biedt begeleiding aan jongeren met psychosociale problematiek. Met behulp van dossieronderzoek is bekeken met welke problemen de deelnemers SMW te maken hebben. In onderstaand overzicht zijn de probleemprofielen van de deelnemers weergegeven.

10 Onderzoek bij deelnemers SMW van ROC Midden Nederland.

Probleemprofielen van SMW deelnemers[11]

Profiel	%
Gedragsproblematiek	45
Persoonlijke problematiek	24
Problematiek in studiehouding/studievaardigheden	9
Problematiek in niveau	2
Loopbaanproblematiek	-
Geen melding van problemen	20
Totaal aantal deelnemers	91

SMW heeft veel deelnemers met zware problematiek en lijkt de beoogde doelgroep in huis te hebben. Circa 45 procent van de deelnemers heeft te maken met Gedragsproblematiek. Een veelvoorkomend probleem is faalangst (18 procent). Ook een laag zelfvertrouwen en problemen met sociale vaardigheden komen veel voor. Daarnaast is er ook een groep deelnemers met meer externaliserende problematiek, zoals agressief of brutaal gedrag. Vaak gaan deze problemen samen met het niet nakomen van afspraken of het niet goed luisteren. Deze groep deelnemers met externaliserende problematiek is (veel) kleiner dan de groep deelnemers met meer internaliserende problematiek.
Ongeveer een kwart van de deelnemers heeft het profiel Persoonlijke problematiek. Echter, ook een gedeelte van de deelnemers met het profiel Gedragsproblematiek heeft persoonlijke problemen. In totaliteit heeft circa 36 procent van de deelnemers persoonlijke problemen. Meestal gaat het om problemen thuis, zoals ruzies thuis, gestorven ouders, gescheiden ouders, of agressiviteit in de thuissituatie. Daarnaast komen problemen in de gezondheid voor, zoals chronische ziektes. Ten slotte heeft een kleine 10 procent van de deelnemers financiële problemen. Bij de meeste deelnemers met het profiel Gedragsproblematiek of Persoonlijke problematiek is sprake van nog andere problemen op andere gebieden, zogenaamde multiproblematiek. In totaal is er bij iets meer dan de helft van alle SMW-ers sprake van multiproblematiek.
Iets meer dan 10 procent van de deelnemers heeft een studiegerelateerd probleemprofiel. Het gaat om deelnemers zonder gedrags- of persoonlijke problemen. Meestal gaat het om problemen in de studiehouding: niet gemotiveerde en/of verzuimende deelnemers. Meer in het algemeen zorgt de studiehouding voor problemen bij een groter gedeelte van de SMW-ers: meer dan een derde verzuimt veel, ongeveer 10 tot 15 procent van de deelnemers heeft motivatieproblemen, concentratieproblemen of heeft moeite met plannen.
Tot slot zijn bij ongeveer 20 procent van de deelnemers geen problemen in het dossier teruggevonden. Gezien de problematiek van de andere deelnemers SMW, lijkt hier sprake van een slechte registratie van de problematiek en niet van het ontbreken van problemen.

Rendement
Ondanks de vaak zware problematiek van de deelnemers SMW, lukt het relatief veel deelnemers om de opleiding voort te zetten / af te maken. In het schooljaar 2010-2011 is 27 procent van de deelnemers uitgevallen. Bij ongeveer een derde van de uitgevallen deelnemers is de oorzaak van uitval (volgens de geregistreerde uitvalreden) persoonlijk van aard, dat is een veel hoger percentage dan bij andere vormen van begeleiding en sluit aan op de problematiek die

11 Het betreft deelnemers die in 2010-2011 zijn begeleid binnen SMW, én in de steekproef zitten. Het gaat in totaal om 91 deelnemers.

de deelnemers hebben. Een gedeelte van de uitgevallen deelnemers start in het nieuwe schooljaar weer met een opleiding. In oktober 2011 is bijna 20 procent voortijdig schoolverlater.

Uitval en VSV van SMW deelnemers

Jaar begeleiding	N	Uitval in jaar begeleiding (%)	Situatie VSV op 1 oktober 2011 (%)
2010-2011	138	27,0	19,5

Gezien de zwaarte van de problematiek bij de doelgroep – ook in relatie tot de problemen van deelnemers van bijvoorbeeld Restart en ROC4Competence – is het percentage deelnemers dat voortijdig schoolverlater is relatief beperkt. De begeleiding die door het schoolmaatschappelijk werk geboden wordt, lijkt dan ook relatief succesvol te zijn.

2.3.5 Driestroom, Sancta Maria en New Arts

In de tweedelijns begeleidingsstructuur zijn drie programma's die zich specifiek richten op deelnemers die een AKA-opleiding volgen. *Driestroom* is een AKA-opleiding voor jongeren die wonen en/of werken bij de Driestroom (mensen met een beperking) of jongeren die VSO (REC 3) hebben afgerond. De jongeren die dit programma volgen staan regulier ingeschreven. In het schooljaar 2011-2012 zijn tot aan januari 2012 13 deelnemers jonger dan 23 in begeleiding (geweest). *New Arts* is een apart AKA-traject voor talentvolle, maar zorgmijdende jongeren uit een straatcultuur die in het regulier onderwijs hun plek niet weten te vinden. De jongeren proberen met New Arts van hun passie hun beroep te maken. Binnen de opleiding wordt gewerkt met projectonderwijs. In groepen van maximaal 15 personen werken de deelnemers aan projecten die ze zelf bedenken en uitvoeren. Het programma bestaat sinds 2009. In 2010-2011 namen 35 deelnemers jonger dan 23 aan het programma deel. *Sancta Maria* is een samenwerkingstraject tussen Iriszorg en ROC Nijmegen waarin kwetsbare zwerfjongeren een apart AKA-traject volgen buiten de reguliere opleidingsteams. Het programma bestaat uit een combinatie van woonzorg(begeleiding) en onderwijs. Het onderwijs start op de plek waar de jongeren ook wonen. Zodra de situatie het toelaat, gaan ze naar leerwerkbedrijven waar rekening wordt gehouden met de bijzondere situatie waarin de jongeren verkeren. Het programma bestaat sinds 2009. In 2010-2011 zaten er 30 deelnemers jonger dan 23 in het programma.

*Deelnemers- en opleidingskenmerken, 2010-2011**

	Geslacht		Leeftijd (gem.)	Niveau12				Sector				Leerweg	
	M	V		1	2	3	4	E	ZW	T	C	BOL	BBL
Driestroom*	46	54	20,2	100	-	-	-	-	-	-	100	100	-
New Arts	74	26	18,9	90	3	3	3	7	-	3	90	100	-
Sancta Maria	73	27	19,6	88	12	-	-	8	4	-	88	96	4
ROC Nijmegen	50	50	19,2	3	24	35	38	37	39	23	1	86	14

* Van Driestroom zijn alleen de gegevens van 2011-2012 bekend. Bij dit programma is de verdeling over 2011-2012 weergegeven.

Vergeleken met New Arts en Sancta Maria valt op dat binnen Driestroom de verdeling van jongens-meisjes veel gelijkmatiger is verdeeld. Ook zijn de deelnemers van Driestroom gemiddeld wat ouder.

Rendement

Driestroom, New Arts en Sancta Maria bieden AKA-trajecten aan. Deelnemers binnen deze projecten kunnen dus nog geen startkwalificatie halen. Het is dan ook belangrijk dat zij onderwijs blijven volgen, doorstromen naar een opleiding op niveau 2 en uiteindelijk alsnog een startkwalificatie behalen of werk vinden na diplomering op niveau 1.

Omdat van het programma Driestroom alleen de deelnemers uit 2011-2012 bekend zijn, is het nog niet duidelijk hoeveel van de deelnemers het programma blijven volgen en welk deel uitvalt. In februari 2012 – halverwege het schooljaar 2011-2012 – waren er nog geen deelnemers voortijdig uitgevallen.

Uitval en VSV van Driestroom deelnemers

Jaar begeleiding	N	Uitval in jaar begeleiding (%)	Situatie VSV op 1 februari 2012 (%)
2011-2012	13	(Nog) niet bekend	0,0

Het programma New Arts lijkt succesvol, want de uitval van deelnemers is beperkt. In het schooljaar 2009-2010 is geen van de deelnemers uitgevallen; in het schooljaar 2010-2011 zijn zeven van de 35 deelnemers uitgevallen (20 procent).

Uitval en VSV van New Arts deelnemers

Jaar begeleiding	N	Uitval in jaar begeleiding (%)	Situatie VSV op 1 oktober 2011 (%)
2009-2010	13	0,0	16,7
2010-2011	35	20,0	10,0

12 De gegevens uit BRON zijn niet sluitend: immers Driestroom, New Arts en Sancta Maria zijn alleen bedoeld voor deelnemers op niveau 1.

Ook het percentage voortijdig schoolverlaters binnen New Arts is laag – zeker in vergelijking met reguliere AKA-trajecten of specifieke AKA-trajecten op andere ROC's (bv. Pitstop van ROC ASA Utrecht). Van de drie VSV-ers[13] heeft er één wel een diploma op niveau 1 gehaald.
New Arts lijkt erin te slagen om jongeren binnen het onderwijs te houden door hen gemotiveerd te houden ('hun passie te laten vinden'). Mogelijk speelt het type onderwijs (projectonderwijs) hier een rol in.

Het rendement van Sancta Maria is veel lager. De uitval van de deelnemers is nog relatief beperkt. In 2009-2010 is geen van de deelnemers uitgevallen. In 2011-2012 viel een op de drie deelnemers voortijdig uit.
Met name het percentage VSV-ers is in vergelijking met de andere trajecten hoog. Na afloop van het schooljaar 2010-2011 was circa 60 procent van de jongeren voortijdig schoolverlater. Dat percentage loopt verder op naarmate deelname aan het programma Sancta Maria langer geleden is.

Uitval en VSV van Sancta Maria deelnemers

Jaar begeleiding	N	Uitval in jaar begeleiding (%)	Situatie VSV op 1 oktober 2011 (%)
2009-2010	14	0,0	70,0
2010-2011	30	33,3	61,9

Iets minder dan de helft van de voortijdig schoolverlaters is wel gediplomeerd op niveau 1.[14] Deze jongeren zijn waarschijnlijk na het behalen van hun mbo-1 diploma gaan werken. Omdat een AKA-diploma niet leidt tot een startkwalificatie staan deze jongeren geregistreerd als voortijdig schoolverlater.
Voor een ander deel is het relatief hoge VSV-cijfer waarschijnlijk te verklaren doordat het voor de deelnemers – kwetsbare zwerfjongeren – niet haalbaar is om na afronding van het AKA-traject verder te studeren op niveau 2. Mogelijk is het niveau voor hen niet haalbaar, maar denkbaar is ook dat de (vermoedelijk) zware persoonlijke situatie van de jongeren een rol speelt in het niet verder willen/kunnen studeren.

2.3.6 LGF

Deelnemers met een beperking kunnen leerling gebonden financiering (LGF) aanvragen. Met behulp van dit 'rugzakje' kunnen de deelnemers ondersteuning krijgen die gericht is op het voltooien van hun opleiding ondanks hun beperking. De ondersteuning bestaat uit een aangepaste leerroute, bijvoorbeeld door individuele aanpassingen in les- en werkmateriaal, aanpassingen op de arbeids(praktijk)plaats, ondersteuning bij het omgaan met de beperkingen in leer- en werksituaties, ambulante begeleiding of huiswerkondersteuning. In 2011-2012 volgen 138 LGF-deelnemers jonger dan 23 een opleiding bij ROC Nijmegen.

13 Bij 30 van de 35 deelnemers uit 2010-2011 zijn onderwijsnummergegevens bekend. 3 van deze 30 deelnemers zijn VSV-er. Van de 5 deelnemers waar de ON-gegevens ontbreken is onbekend of zij VSV-er zijn.
De 2 VSV-ers uit 2009-2010 hebben geen diploma op niveau 1 gehaald.

14 In totaal zijn van 21 van de 30 deelnemers onderwijsnummergegevens bekend. 13 van de 21 deelnemers zijn VSV-er op de peildatum (= 61,9 procent). Zes van de 13 VSV-ers hebben een diploma op mbo niveau 1 behaald.

Deelnemers- en opleidingskenmerken, 2011-2012

	Geslacht		Leeftijd (gem.)	Niveau				Sector				Leerweg	
	M	V		1	2	3	4	E	ZW	T	C	BOL	BBL
LGF	78	22	18,2	4	46	24	26	50	15	32	2	87	13
ROC Nijmegen*	50	50	19,2	3	24	35	38	37	39	23	1	86	14

* Gegevens over 2010-2011

Het overgrote deel van de deelnemers die LGF krijgen bestaat uit jongens. De groep is daarmee een afspiegeling van andere deelnemers met een beperking, want ook in het VSO en het REA College is het percentage mannelijke deelnemers zo hoog. De deelnemers volgen opleidingen op alle niveaus en binnen alle sectoren. Vergeleken met alle deelnemers op ROC Nijmegen is er wel sprake van een grote groep deelnemers op niveau 2 en een oververtegenwoordiging binnen de sectoren Techniek en Economie. Dit is het gevolg van bepaalde opleidingen die door deelnemers met een rugzakje vaak worden gekozen, zoals ICT-opleidingen.

Rendement

Over het succes van de LGF-deelnemers valt op dit moment nog weinig te zeggen, omdat het om deelnemers gaat die in het (huidige) schooljaar 2011-2012 nog onderwijs volgen. Uitvalgegevens zijn nog niet bekend en het percentage voortijdig schoolverlaters is een eerste, vroege tussenstand van februari 2012 – halverwege het schooljaar. Het voorlopige VSV-cijfer is circa 2 procent. Dat betekent dat vrijwel alle deelnemers met LGF halverwege het schooljaar nog in opleiding zijn. Aan het eind van het schooljaar en in de jaren daarna kan bekeken worden of de LGF-deelnemers daadwerkelijk in opleiding blijven en een startkwalificatie behalen.

Uitval en VSV van LGF deelnemers

Jaar begeleiding	N	Uitval in jaar begeleiding (%)	Situatie VSV op 1 oktober 2011 (%)
2011-2012	142	(Nog) niet bekend	2,1

2.3.7 Bemoeizorg

Bemoeizorg is een vorm van begeleiding door het RMC om jongeren met multiproblematiek (zogenaamde overbelasten) in contact te brengen met de begeleidingsstructuur van ROC Nijmegen of externe partners. Binnen het programma wordt samengewerkt met Iriszorg en NIM (maatschappelijk werk). De begeleiding wordt sinds 2009 aangeboden.
Doel van de bemoeizorg is het voorkomen van school- en maatschappelijke uitval. Om deze doelen te bereiken is vaak een intensief begeleidingstraject noodzakelijk. Het kost vaak veel tijd om contact te leggen met de jongere en zijn/haar vertrouwen te winnen. Na het leggen van contact wordt aan de hand van een aantal gesprekken met de jongere een analyse gemaakt van de problemen op verschillende leefgebieden. Op basis van deze analyse wordt een zorgplan opgesteld dat is gericht op kortdurende dienstverlening en verwijzing naar relevante hulpverleningsinstellingen en/of opvangmogelijkheden.

De begeleiding is bedoeld voor deelnemers tussen de 18 en 27 jaar met zware multiproblematiek. De deelnemers moeten woonachtig zijn in de regio Nijmegen en zelf geen hulp (meer) zoeken. Het gaat om jongeren met wie ROC Nijmegen het contact verloren heeft of om jongeren die slechts af en toe op school zijn.
In 2011-2012 zijn tot aan half februari 2012 23 deelnemers jonger dan 23 aangemeld voor bemoeizorg.

Deelnemers- en opleidingskenmerken, 2011-2012

	Geslacht		Leeftijd (gem.)	Niveau				Sector				Leerweg	
	M	V		1	2	3	4	E	ZW	T	C	BOL	BBL
Bemoeizorg	70	30	18,9	-	67	-	33	73	18	9	-	91	9
ROC Nijmegen*	50	50	19,2	3	24	35	38	37	39	23	1	86	14

*Gegevens over 2010-2011

Bovenstaand overzicht geeft weer dat het merendeel van de deelnemers afkomstig is van een niveau-2 opleiding, meestal in de sector Economie of Zorg en Welzijn. Circa 70 procent van de deelnemers is van het mannelijk geslacht.

Rendement
Omdat de begeleiding van de deelnemers in 2011-2012 nog bezig was, is het lastig om momenteel al een beeld van het rendement van de bemoeizorg te schetsen. Het is nog niet bekend welk gedeelte van de deelnemers de opleiding voortijdig heeft beëindigd / gaat beëindigen. Over het voorkomen van voortijdig schooluitval zijn pas eerste voorlopige gegevens van februari 2012 bekend. Deze staan in het volgende overzicht.

Uitval en VSV van Bemoeizorg deelnemers

Jaar begeleiding	N	Uitval in jaar begeleiding (%)	Situatie VSV op 1 februari 2012 (%)
2011-2012	23	(Nog) niet bekend	65,0

Op de peildatum van februari 2012 is 65 procent van de deelnemers voortijdig schooluitvaller. Dat is een zeer hoog percentage. Dit cijfer moet echter wel bekeken worden in relatie tot de doelgroep van overbelasten. Bemoeizorg is gericht op de zwaarste groep zorg/hulpbehoevende deelnemers: veel problemen op meerdere gebieden en moeilijk benaderbaar. In de komende periode zal bekeken moeten worden of het de begeleiders van bemoeizorg lukt om in elk geval een deel van de jongeren weer terug naar school te krijgen.

2.3.8 Schuldhulpverlening

Deelnemers van ROC Nijmegen die problemen hebben met hun financiën kunnen sinds mei 2008 terecht bij het spreekuur van schuldhulpverlening door de gemeente Nijmegen. Doel is om uitval van jongeren in verband met schulden te voorkomen, jongeren om te leren gaan met geld en schulden niet verder op te laten lopen.
De begeleiding kan de vorm hebben van een budget-adviesgesprek (voorlichting hoe met geld om te gaan), schuldsanering (door de gemeente Nijmegen) of hulp bij terugbetalen of hulp bij het bevriezen van schulden, zodat de opleiding niet afgebroken hoeft te worden. Bij ernstige financiële problemen wordt de deelnemer overgedragen aan het Bureau Schuldhulpverlening. In 2010-2011 hebben 16 deelnemers jonger dan 23 zich bij het spreekuur van schuldhulpverlening aangemeld.

Deelnemers- en opleidingskenmerken, 2010-2011

	Geslacht		Leeftijd (gem.)	Niveau				Sector				Leerweg	
	M	V		1	2	3	4	E	ZW	T	C	BOL	BBL
Schuldhulpverlening	44	56	18,1	-	64	18	18	73	18	9	-	100	-
ROC Nijmegen	50	50	19,2	3	24	35	38	37	39	23	1	86	14

De deelnemers zijn afkomstig van niveau 2, 3 en 4 en van alle sectoren. In vergelijking met alle deelnemers op ROC Nijmegen zien we wel een oververtegenwoordiging van deelnemers op niveau 2 en vanuit de sector Economie. De man-vrouw verdeling is 44-56 procent en wijkt daarmee niet sterk af van het aantal mannelijke en vrouwelijke deelnemers op ROC Nijmegen.

Rendement
Vier van de 16 deelnemers die in 2010-2011 bij het spreekuur van schuldhulpverlening zijn geweest zijn uitgevallen. Het percentage uitvallers ligt hiermee op 25 procent. De uitvalredenen zijn niet (direct) gerelateerd aan de financiële problemen van de deelnemers (namelijk: te weinig resultaat, niveau te hoog, wangedrag/verwijderd en problemen in de privésfeer[15]).

Uitval en VSV van Schuldhulpverlening deelnemers

Jaar begeleiding	N	Uitval in jaar begeleiding (%)	Situatie VSV op 1 oktober 2011 (%)
2010-2011	16	25,0	16,6

Het grootste gedeelte van de deelnemers is op de peildatum geen voortijdig schoolverlater. Ondanks de financiële problemen lukt het de deelnemers dus om een opleiding te blijven volgen. Ongeveer 17 procent van de deelnemers is in het nieuwe schooljaar niet opnieuw gestart met een opleiding. Gezien de uitvalredenen lijken de financiële problemen geen rol te hebben gespeeld in het besluit van de deelnemer om geen opleiding meer te gaan volgen. De schuld-

15 Dus geen van de vier deelnemers is uitgevallen met de reden ‘werk vanwege financiën’.

hulpverlening lijkt dan ook effectief, want de financiële problemen blijven in die mate beheersbaar dat zij geen reden meer zijn tot uitval.

2.3.9 Coachproject

Deelnemers die worden begeleid in het coachproject krijgen één-op-één begeleiding door een vrijwillige coach. De coaching is bedoeld voor jongeren tussen de 16 en 23 jaar uit de regio Nijmegen met relatief lichte problematiek, die op school dreigen uit te vallen of die weer (actief) willen starten met een opleiding. De getrainde coach heeft gedurende één jaar wekelijks één-op-één contact met de jongere en steunt de jongere daar waar nodig, bijvoorbeeld in het maken van keuzes en zoeken naar oplossingen. De coach richt zich op het vinden van de juiste weg binnen de instelling en het vroegtijdig signaleren van risico's waardoor de professionals eventueel in actie kunnen komen.
In praktijk zijn de deelnemers van het coachproject vaak deelnemers die opgroeien in een potentiële achterstandssituatie. Het gaat om jongeren waar steun uit de omgeving niet vanzelfsprekend is. De jongeren kunnen worden verwezen door hun studie- en loopbaanbegeleider, docenten, medewerkers van het RMC, medewerkers van het Studenten Service Bureau van de sector Zorg, Welzijn en Educatie en de sector Economie, door studentbegeleiders van de sector Techniek of door externe verwijzers (bv. Leerplicht, MEE, Jongerenloket). Ook kunnen jongeren zichzelf aanmelden. Het coachproject bestaat sinds 1 april 2008. In 2010-2011 zijn 44 deelnemers jonger dan 23 begeleid door een vrijwillige coach.

Deelnemers- en opleidingskenmerken, 2010-2011

	Geslacht		Leeftijd (gem.)	Niveau				Sector				Leerweg	
	M	V		1	2	3	4	E	ZW	T	C	BOL	BBL
Coachproject	50	50	18,6	6	47	31	16	56	34	9	-	100	-
ROC Nijmegen*	50	50	19,2	3	24	35	38	37	39	23	1	86	14

De deelnemers die meedoen aan het coachproject zijn afkomstig van alle opleidingsniveaus en sectoren en het aantal mannen en vrouwen is ongeveer gelijk. Net als bij alle andere vormen van begeleiding is het aantal deelnemers op niveau 2 relatief groot. Een knelpunt is de doorverwijzing vanuit de sector Techniek en vanuit het Studenten Service Bureau.[16] Dat is ook terug te zien in het kleine aandeel deelnemers uit de sector Techniek.

Rendement
In 2010-2011 is ongeveer 18 procent van de in dat schooljaar deelnemende jongeren aan het coachproject uitgevallen. Twee soorten uitvalredenen komen vaak voor: de inhoud van de opleiding en te weinig aanwezig. Bijna een kwart van de deelnemers is in oktober 2011 voortijdig schoolverlater. Dat betekent dat een aantal deelnemers in de zomerperiode is gestopt met

16 Coachproject; voortgangsrapportage voor het Oranje Fonds in het kader van het stimuleringsprogramma mentorprojecten. L. Palmen & M. Heijna (2010)

de opleiding en niet opnieuw is begonnen. Het is niet bekend of een tijdelijke stilte in het contact tussen de coach en de deelnemer (in de zomervakantie) hier een rol in speelt.

Uitval en VSV van Coachproject deelnemers

Jaar begeleiding	N	Uitval in jaar begeleiding (%)	Situatie VSV op 1 oktober 2011 (%)
2010-2011	44	18,2	24,3

Gezien de relatief lichte problematiek van de deelnemers[17] in het coachproject is het percentage VSV-ers vrij hoog. Het zou interessant zijn om de taken van de coach in de vroegtijdige signalering van problemen nader te bekijken: in hoeverre is het contact met de professionals binnen het ROC op orde om te voorkomen dat jongeren in het coachproject na de zomervakantie niet starten met de opleiding?

2.3.10 Verzuim

Om te voorkomen dat schoolverzuim van studenten tussen de 18 en 23 jaar zonder startkwalificatie leidt tot schooluitval zet het RMC in op preventie. Sinds 1 augustus 2010 worden daarom alle verzuimmeldingen (ten minste 16 uur ongeoorloofd verzuim per 4 weken) van deelnemers die woonachtig zijn in de regio Nijmegen opgepakt. Deelnemers jonger dan 18 worden door Leerplicht/Kwalificatieplicht in Nijmegen opgepakt, deelnemers ouder dan 18 door het RMC/Jongerenloket. Nadat een deelnemer als verzuimer is aangemerkt wordt in één of meerdere gesprekken geprobeerd de reden van verzuim te achterhalen. Dit gebeurt aan de hand van het intakeformulier van het RMC. Vervolgens wordt een actieplan opgesteld waarin staat welke acties nodig zijn om toekomstig verzuim te voorkomen. Het actieplan wordt overgedragen aan de studie- en loopbaanbegeleider of trajectbegeleider. De studie- en loopbaanbegeleider/trajectbegeleider koppelt de informatie uit vervolggesprekken steeds terug aan het RMC. Na uiterlijk een maand worden de resultaten gemonitord. Bij blijvend verzuim wordt opnieuw in gesprek gegaan met de deelnemer en kan het actieplan worden aangepast.
In 2010-2011 zijn 767 deelnemers (< 23 jaar) aangemeld als verzuimer. Op een totaal van 7.181 deelnemers op ROC Nijmegen, gaat het om ruim 10 procent van de deelnemers.

Deelnemers- en opleidingskenmerken, 2010-2011

	Geslacht		Leeftijd (gem.)	Niveau				Sector				Leerweg	
	M	V		1	2	3	4	E	ZW	T	C	BOL	BBL
Verzuimers	60	40	17,6	8	43	25	23	50	27	19	4	94	6
ROC Nijmegen*	50	50	19,2	3	24	35	38	37	39	23	1	86	14

17 Volgens de informatie over het coachproject. Dit is niet onderzocht met behulp van dossieranalyse.

Verzuim komt meer voor bij jongens dan bij meisjes. Ongeveer 60 procent van alle verzuimers is van het mannelijk geslacht, terwijl de verdeling jongens-meisjes op ROC Nijmegen 50-50 procent is. Een relatief groot gedeelte van de verzuimers is afkomstig van niveau 2. Ook op niveau 1 zijn relatief veel uitvallers, maar het gaat in aantallen maar om een beperkt aantal deelnemers (42).

Als we kijken naar de sectoren waar de verzuimers een opleiding volgen dan valt het verzuim op van deelnemers die een opleiding volgen in de sector Economie. Op ROC Nijmegen volgt 37 procent van de deelnemers een opleiding Economie, maar van alle verzuimers volgt de helft een economische opleiding. Het verzuim in de sector Techniek en vooral binnen Zorg en Welzijn is juist lager.
Ten slotte is ook in de BBL het verzuim lager. Ongeveer 6 procent van alle verzuimers volgt een opleiding in de BBL, terwijl op het ROC het aandeel deelnemers in de BBL-opleidingen 14 procent is.

Bereik van de doelgroep
Met behulp van de dossiers van verzuimers zijn probleemprofielen gemaakt. De profielen (zoals besproken in paragraaf 1.3) geven een beeld van de reden van verzuim. In het overzicht laten we de verdeling zien van de profielen van de verzuimers (in procenten).

Probleemprofielen van verzuimers[18]

	Aantal	%
Gedragsproblematiek	61	34
Persoonlijke problematiek	43	24
Problematiek in studiehouding/studievaardigheden	38	21
Problematiek in niveau	2	1
Loopbaanproblematiek	1	1
Geen melding van problemen	36	20
Totaal	181	100

Bij 20 procent van de verzuimers worden geen problemen in het dossier genoemd. Mogelijk hebben deze deelnemers echt geen problemen, het is echter meer waarschijnlijk dat de onderzochte dossiers onvolledig zijn.
Ruim een derde van de verzuimers heeft het profiel Gedragsproblematiek. Het gaat aan de ene kant om deelnemers die agressief gedrag vertonen, vaak in combinatie met een 'negatieve' houding: zij komen afspraken niet na, luisteren slecht, zijn laks, lui of laconiek. Aan de andere kant komen ook internaliserende problemen voor bij verzuimers. Het gaat onder meer om deelnemers met faalangst of weinig zelfvertrouwen. Ongeveer een kwart van de verzuimers heeft het profiel Persoonlijke problematiek. Het gaat meestal om problemen in de thuissituatie, zoals gescheiden ouders of het ontbreken van steun. Ook lichamelijke problemen/klachten komen voor. Bij bijna alle deelnemers met het profiel Gedragsproblematiek of Persoonlijke problematiek is sprake van multiproblematiek: zij hebben ook nog problemen op andere gebieden. Veelal gaat het om problemen in de studiehouding of met studievaardigheden.

18 Het betreft deelnemers die in 2010-2011 als verzuimer staan geregistreerd, én in de steekproef zitten. Het gaat in totaal om 181 deelnemers.

Slechts 21 procent van alle deelnemers verzuimt ‘alleen’ vanwege studiegerelateerde problemen. Dit zijn deelnemers die géén gedragsproblemen of problemen in de persoonlijke situatie hebben. Vaak gaat het om deelnemers die naast verzuim ook te maken hebben met motivatieproblemen, concentratieproblemen of problemen met plannen.

Op basis van bovenstaande gegevens kan geconcludeerd worden dat achter het verzuim vaak (zware) problemen schuilgaan in het gedrag of de persoonlijke situatie van de deelnemer. Vaak hebben deelnemers een negatieve houding of zijn zij niet gemotiveerd. Bij slechts een beperkt gedeelte van de verzuimers lijken alleen studieproblemen de reden van verzuim te zijn.

Rendement
Verzuim is vaak een eerste stap richting uitval. In het volgende overzicht is zichtbaar welk gedeelte van de verzuimers uitvalt en in welke mate deelnemers op de peildatum oktober 2011 geen onderwijs volgen en VSV-er zijn.

Uitval en VSV van verzuimers

Jaar begeleiding	N	Uitval in jaar begeleiding (%)	Situatie VSV op 1 oktober 2011 (%)
2010-2011	767	29,9	28,7

Bijna 30 procent van de verzuimers uit 2010-2011 is in hetzelfde schooljaar gestopt met zijn of haar opleiding. De uitval is iets groter bij deelnemers uit niveau 1 en niveau 2 opleidingen dan bij deelnemers die een opleiding volgden op niveau 3 of 4. Met name op niveau 1 valt een groot gedeelte van de verzuimers uit: 43 procent. In aantallen gaat het om een beperkt aantal deelnemers.
In oktober 2011 is 28,7 procent van de verzuimers voortijdig schoolverlater. In de meeste gevallen gaat het om deelnemers die eerder in het schooljaar zijn uitgevallen. Bijna driekwart van alle uitgevallen verzuimers start niet opnieuw met een opleiding en wordt VSV-er.
Wat verder opvalt is dat verzuimers vaak in de periode van de zomervakantie voortijdig schoolverlater worden. Dat betekent dat zij zich na de zomer niet meer melden bij de opleiding.
De aanpak van verzuimers lijkt maar ten dele effectief. Bijna een derde valt alsnog uit en van hen worden de meesten voortijdig schoolverlater.

2.4 Overzicht bereik en rendement

Zoals eerder aangegeven heeft het onderzoek naar de begeleidingsstructuur van ROC Nijmegen grotendeels het karakter van een nulmeting. Verschillende onderdelen zijn vrij recent gestart en van meerdere onderdelen zijn over de afgelopen jaren geen systematische deelnemersgegevens bekend. Het jaar 2010-2011 geldt als startjaar voor de monitoring, maar voor sommige onderdelen zal het cohort 2011-2012 het startjaar zijn. Dat geldt onder meer voor de Trajectbegeleiding en de Bemoeizorg.
In de monitor kijken we vooral naar het rendement in termen van uitval en VSV. Onderdelen van de zorgstructuur van het ROC richten zich op zeer moeilijk bereikbare groepen met complexe problematiek (New Arts, Sancta Maria, Bemoeizorg). Voor deze onderdelen geldt dat de opbrengst van de aanpak waarschijnlijk beter (ook) op een andere manier beschreven kan

worden, omdat de meerwaarde van de begeleiding uit meer bestaat dan alleen de onderwijsdoelstelling.

In de rendementsbepaling van de begeleiding kijken we naar vier punten:
- Het bereik van de doelgroep: bereikt de begeleiding daadwerkelijk de beoogde doelgroep.
- Uitval: hoeveel procent van de begeleide deelnemers valt uit, dat wil zeggen verlaat het ROC zonder startkwalificatie.
- VSV nieuwe schooljaar: hoeveel procent van de begeleide deelnemers is bij aanvang van het nieuwe schooljaar voortijdig schoolverlater (peilmoment 1 oktober).
- VSV na een jaar: hoeveel procent van de begeleide deelnemers is bij aanvang van het schooljaar minimaal een jaar later voortijdig schoolverlater (peilmoment 1 oktober).

Zoals gezegd kan op dit moment nog niet voor alle onderdelen op alle vragen een antwoord worden gegeven. Zo is het bereik slechts voor drie onderdelen in kaart gebracht. Vervolgmetingen zullen het beeld completeren.

Overzicht bereik en rendement begeleidingsvormen (in percentages van het aantal deelnemers, deelnemerscohorten 2009-2010 en 2010-2011)

Begeleidingsonderdeel	Bereik doelgroep	Uitval	VSV nieuwe schooljaar	VSV na een jaar	Opmerkingen
Trajectbegeleiding	-	-	-	-	
Restart	ja	23	24	43	
ROC4Competence	deels	48	32	42	Studiewisseling
SMW	ja	27	20	-	
Driestroom	-	-	-	-	AKA
New Arts	-	20	10	17	AKA
Sancta Maria	-	33	62	70	AKA
LGF	-	-	-	-	
Bemoeizorg	-	-	-	-	
Schuldhulpverlening	-	25	17	-	
Coachproject	-	18	24	-	
Verzuimbegeleiding	-	30	29	-	

3 Uitval en VSV

In het vorige hoofdstuk is de tweedelijns begeleidingsstructuur op ROC Nijmegen uitgebreid aan de orde gekomen. Daar is onder andere de uitval en VSV van deelnemers uit de verschillende programma's naar voren gekomen. Lang niet alle uitgevallen deelnemers zijn echter bekend in een programma in de tweedelijns begeleiding. In dit hoofdstuk bespreken we daarom de aard en omvang van de totale groep uitvallers en gaan we kort in op het bereik van de tweedelijns begeleidingsstructuur onder uitvallers. We vervolgen het hoofdstuk met een relativering van het begrip uitvaller: een groot gedeelte van de uitvallers verlaat het onderwijs niet definitief, maar start opnieuw met een opleiding. Ten slotte gaan we ook in op de geregistreerde uitvalredenen en vergelijken deze redenen met het probleemprofiel dat is opgesteld aan de hand van dossieranalyse.

3.1 Omvang van de uitval

In de inleiding is aangegeven dat met uitvallers deelnemers worden bedoeld die het ROC hebben verlaten zonder startkwalificatie, inclusief deelnemers met een diploma op niveau 1. In dit hoofdstuk beperken we ons tot uitvallers die het ROC hebben verlaten zonder diploma. Gediplomeerden op niveau 1 – ook deelnemers zonder startkwalificatie – blijven buiten de beschrijving.[19]

ROC Nijmegen had in 2010-2011 10.978 deelnemers. Van alle deelnemers zijn er 7.181 jonger dan 23 jaar; dat is ongeveer 65 procent. In hetzelfde schooljaar hebben 1.388 deelnemers (< 23 jaar) ongediplomeerd de opleiding verlaten. Dat betekent dat ongeveer 19 procent van de deelnemers op het ROC uitgevallen is. Het overzicht laat zien hoe de uitvallers verdeeld zijn over de niveaus. De cijfers worden vergeleken met voortijdig schoolverlaters en alle deelnemers op ROC Nijmegen.

Aantal uitvallers per mbo-niveau

	Uitvallers 2010-2011		VSV-ers 2010-2011[20]		Deelnemers ROC Nijmegen 2010-2011	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Niveau 1	54	7	72	11	205	3
Niveau 2	241	33	302	48	1736	24
Niveau 3	223	30	150	24	2530	35
Niveau 4	217	30	105	17	2710	38
Totaal	735*	100	629	100	7181	100

* Bekend in BRON

19 In 2010-2011 zijn er 74 gediplomeerden op niveau 1. Dat is ongeveer 5 procent van de totale groep uitvallers.
20 VSV-ers van ROC Nijmegen. Bron: DUO; Voorlopige cijfers.

Bovenstaand overzicht laat zien dat deelnemers van niveau 1 en 2 zijn oververtegenwoordigd in de uitval: 40 procent van de uitvallers komt van niveau 1 of 2, terwijl maar 27 procent van de deelnemers op het ROC een opleiding op die niveaus volgt. Toch zijn in absolute aantallen de meeste uitvallers afkomstig van niveau 3 of 4. Het beeld van de uitval in 2008-2009 en 2009-2010 geeft eenzelfde beeld. De VSV-cijfers geven een vergelijkbare uitkomst: een oververtegenwoordiging op niveau 1 en vooral niveau 2. Bijna de helft van alle VSV-ers volgde voor de uitval een opleiding op niveau 2. Met name binnen de BBL valt niveau 2 op, want van alle VSV-ers die een BBL-opleiding volgden (144 van de 629 deelnemers) is 81 procent afkomstig van een niveau-2 opleiding!
Veruit de meeste (86 procent) deelnemers van ROC Nijmegen volgen een opleiding in de beroepsopleidende leerweg (BOL). Van alle uitvallers komt dan ook maar een klein gedeelte van een BBL-opleiding. Procentueel vallen echter BBL-deelnemers iets vaker uit dan deelnemers uit de BOL, want onder de uitvallers volgde 19 procent een BBL-opleiding en 81 procent een BOL-opleiding.

Opleidingen in de sector Economie en Zorg en Welzijn zijn het grootste op ROC Nijmegen. Onder de uitvallers is dat iets anders: de meeste uitvallers (45 procent) volgden een opleiding in de sector Economie. Het aandeel uitvallers van de sector Zorg en Welzijn (26 procent) is afgezet tegen het aantal deelnemers in deze sector (39 procent) beduidend kleiner. De figuur laat dit zien:

Aantal uitvallers per sector

	Uitvallers 2010-2011		Deelnemers ROC Nijmegen 2010-2011	
	Aantal	%	Aantal	%
Economie	331	45	2687	37%
Techniek	185	25	1636	23%
Zorg en Welzijn	190	26	2766	39%
Combinatie	27	4	92	1%
Totaal	733	100	7181	100

* Bekend in BRON

3.2 Bereik van de begeleidingsstructuur onder uitvallers

In het vorige hoofdstuk is in de evaluatie van de verschillende programma's in de tweedelijns begeleidingsstructuur aan de orde gekomen in hoeverre deelnemers (ondanks de begeleiding) uitvallen. Vanuit een ander perspectief kunnen we ook kijken naar de mate waarin uitvallers bekend zijn in de tweedelijns begeleidingsstructuur.

Van de 1.388 uitgevallen deelnemers is slechts een klein gedeelte bekend in de tweedelijns begeleidingsstructuur:[21] het gaat om 121 deelnemers. Naar schatting hebben nog eens circa 200 uitvallers trajectbegeleiding gehad.[22] Het totale bereik van de begeleidingsstructuur onder

21 In het jaar van uitval of in eerdere jaren.
22 Omdat de deelnemersgegevens van trajectbegeleiding ontbreken, moeten we het bereik van de zorgstructuur onder uitvallers ophogen (voor de deelnemers die trajectbegeleiding hebben gehad). Dat kan enkel door het maken van een schatting. De schatting berust op het geschatte aantal uitgevallen deelnemers van trajectbegeleiding. Gezien

uitvallers ligt daarmee op ongeveer 24 procent. Meer dan driekwart van alle uitvallers heeft dus geen extra begeleiding gehad.

Dat sommige deelnemers wel worden verwezen en anderen niet doet vermoeden dat onderwijsteams verschillend omgaan met verwijsmogelijkheden. De verschillen tussen onderwijsteams variëren inderdaad sterk. Van alle uitvallers in een onderwijsteam is in sommige teams niemand verwezen naar de begeleidingsstructuur, terwijl in andere teams bijna de helft van de uitvallers is doorverwezen. In geen enkel team wordt meer dan de helft van de uitvallers doorverwezen. Dat lijkt erop te duiden dat er ook bínnen opleidingsteams verschillen bestaan in verwijsgedrag, bijvoorbeeld door verschillende studieloopbaanbegeleiders.

3.3 Uitval is nog geen voortijdig schoolverlaten

In het onderzoek zijn de uitvallers van drie schooljaren meegenomen: 2008-2009, 2009-2010 en 2010-2011. Uitstroom zonder startkwalificatie wil nog niet zeggen dat de deelnemer een voortijdig schoolverlater is geworden. Bij het switchen van opleiding of ROC volgt de deelnemer namelijk weer onderwijs. Om te kijken welk gedeelte van de deelnemers voortijdig schoolverlater is geworden, moeten we de uitgevallen deelnemers meerdere jaren volgen. We hebben daarom gekeken hoeveel van de uitvallers in oktober 2011 voortijdig schoolverlater zijn. Nadrukkelijk gaat het om een tussenstand.

Als deelnemers geen voortijdig schoolverlater zijn, zijn er twee andere mogelijkheden:
1. De deelnemer is opnieuw gestart met een opleiding. Hij/zij heeft nog geen startkwalificatie, maar volgt wel onderwijs.
2. De deelnemers is opnieuw gestart met een opleiding, en heeft inmiddels een startkwalificatie behaald.

Situatie van de uitvallers, peildatum 1 oktober 2011

Jaar	Startkwalificatie (%)	In opleiding (%)	VSV (%)	Aantal
2008-2009	27	24	49	585
2009-2010	25	27	48	670
2010-2011	25	24	50	760
Totaal[23]	26	25	49	2015

Iets meer dan de helft van de uitgevallen deelnemers is in oktober 2011 geen voortijdig schoolverlater (meer). Deze deelnemers hebben zich opnieuw ingeschreven voor een opleiding in het mbo of hbo, of hebben inmiddels al een startkwalificatie behaald.
In vergelijking met alle uitvallers in het mbo is het percentage deelnemers van ROC Nijmegen dat na uitval herstart met een opleiding hoog. In het mbo keert gemiddeld ‘slechts’ ongeveer een derde van de uitgevallen leerlingen terug in het onderwijs. Mogelijk speelt de samenstelling van de uitgevallen deelnemers op ROC Nijmegen een rol. We zagen al dat 60 procent van de uitvallers een opleiding op de hogere niveaus volgden, de meeste uitvallers een BOL-opleiding

de uitval in de andere programma’s (gemiddeld 27 procent) zijn dat er circa 200.

23 Deelnemers bekend in BRON

volgden en een opleiding in de sector Economie deden. Onderzoek van ECBO[24] laat zien dat het percentage herstarters in deze groepen hoger is dan het gemiddelde percentage uitgevallen deelnemers dat terugkeert in het onderwijs. Toch is ook afgezet tegen de cijfers in het onderzoek van ECBO het percentage herstarters op ROC Nijmegen hoog. Het aandeel herstarters is vergelijkbaar met de herstart van uitgevallen deelnemers van ROC ASA Utrecht.[25]

Het bovenstaande overzicht laat zien dat het percentage voortijdig schoolverlaters voor de drie onderzochte jaren ongeveer gelijk is. Opvallend is dat het percentage deelnemers dat een startkwalificatie behaald heeft niet oploopt naarmate de uitval langer geleden is. Dat betekent dat uitgevallen deelnemers die opnieuw een opleiding beginnen nog steeds met deze opleiding bezig zijn.

Het percentage voortijdig schoolverlaters wisselt sterk voor de verschillende opleidingsniveaus. In het algemeen geldt hoe hoger het niveau van de opleiding van de uitgevallen deelnemer, hoe lager het percentage VSV. Op niveau 1 is het percentage herstarters onder de uitgevallen deelnemers 14 procent. Voor niveau 2, 3 en 4 gaat het om respectievelijk 35 procent, 66 procent en 72 procent herstarters.
Ook tussen de sectoren zijn verschillen. Het percentage herstarters bedraagt voor Economie 59 procent, voor Techniek 47 procent, voor Zorg en Welzijn 55 procent en voor de sector Combinatie 13 procent. De sector Combinatie bestaat bijna volledig uit deelnemers van niveau 1 en dit resultaat sluit dus aan bij het lage percentage herstarters op niveau 1.

Zoals eerder gezegd geven de cijfers een tussenstand weer. Pas over enkele jaren kan beoordeeld worden in hoeverre de herstartende deelnemers die nog in opleiding zijn daadwerkelijk een startkwalificatie halen en in hoeverre VSV-ers ook niet meer opnieuw starten met een opleiding.

3.4 Uitvalredenen en probleemprofiel

Als een deelnemer besluit te stoppen met zijn opleiding registreert ROC Nijmegen de reden van (voortijdige) beëindiging van de opleiding. Er zijn bijna 70 verschillende redenen die opgegeven kunnen worden. We hebben deze redenen ingedikt tot vijf categorieën (zie bijlage 3 voor een compleet overzicht):
- Persoonlijke redenen: bijvoorbeeld zwangerschap of verwijderd door wangedrag;
- Studiehouding/studievaardigheden: bijvoorbeeld te weinig aanwezig of ontvangen begeleiding;
- Niveau van de opleiding: bijvoorbeeld het niveau of de zwaarte van de opleiding;
- Loopbaan/studiekeuze: bijvoorbeeld inhoud van de opleiding of werk meer aantrekkelijk;
- Overige redenen.

Het onderstaand overzicht laat de verdeling zien van uitvalredenen:

24 De verloren zonen (m/v). Terugkeer in het onderwijs van voortijdig schoolverlaters. Van Wijk e.a., ECBO, 2011.
25 Regiomonitor Utrecht Voortijdig schoolverlaten. Uitvallers en zorgdeelnemers van ROC ASA Utrecht. Eimers, e.a., KBA, 2011.

Uitvalreden van uitvallers in 2010-2011

	Aantal	%
Persoonlijk / Gedrag	176	13
Studiehouding / studievaardigheden	270	20
Niveau	303	22
Loopbaan	632	46
Overig	61	4
Totaal*	1388	100

* Enkele deelnemers zijn meerdere keren uitgevallen in 2010-2011. De percentages tellen daarom niet op tot 100%.

Uit de registratie van uitvalredenen blijkt dat ruim 45 procent van de deelnemers uitvalt vanwege loopbaanredenen. Nog eens 42 procent van de deelnemers valt uit om andere studiegerelateerde redenen (niveau, studiehouding/studievaardigheden). Persoonlijke redenen spelen maar een zeer beperkte rol.
De uitvalreden lijkt echter geen betrouwbaar beeld te geven van de werkelijke oorzaak van uitval. Voor een gedeelte van de uitvallers is op basis van het leerlingdossier de reden van uitval te bepalen. Onderstaand overzicht maakt de vergelijking tussen de uitvalreden (overzicht hierboven) en het probleemprofiel van de deelnemer:

Probleemprofiel van uitvallers uit 2010-2011

	Aantal	%
Gedragsproblematiek	43	26
Persoonlijke problematiek	42	26
Problematiek in studiehouding/studievaardigheden	28	17
Problematiek in niveau	5	3
Loopbaanproblematiek	4	2
Geen melding van problemen	42	26
Totaal	164	100

De vergelijking tussen beide overzichten laat grote verschillen zien. Volgens informatie uit de dossiers hebben deelnemers veel vaker (52 procent) dan dat volgens de uitvalreden staat geregistreerd (13 procent) te maken met gedragsproblematiek en persoonlijke problematiek. Het lijkt er op dat veel deelnemers die met een studiegerelateerde uitvalreden zijn geregistreerd in werkelijkheid (ook) te maken hebben met zwaardere problematiek in de persoonlijke sfeer.

4 Conclusies

I. Begeleidingsstructuur in ontwikkeling

De VSV-monitor is gestart in 2011 en richt zich voor de nulmeting op het schooljaar 2010-2011 (en deels ook 2009-2010). Voor de begeleidingsstructuur van ROC Nijmegen was 2010-2011 duidelijk een overgangsjaar. Belangrijke onderdelen als de verzuimaanpak en Trajectbegeleiding zijn in dat jaar daadwerkelijk opgestart. Zichtbaar is een omslag in de begeleiding van meer losstaande, op specifieke doelgroepen gerichte aanpak naar meer brede 'instrumenten', zoals de genoemde Trajectbegeleiding, met een groter bereik. De overgang naar een meer systematische aanpak is ook zichtbaar in de administratie rondom de begeleiding: het bleek nog niet mogelijk om voor alle onderdelen complete en betrouwbare sets van gegevens aan te leveren. Op operationeel niveau zijn opleidings- en persoonsgegevens vanzelfsprekend wel bekend, maar een centrale registratie is nog in ontwikkeling. Dat geldt eveneens voor de inhoud, volledigheid en betrouwbaarheid van de dossiers van begeleide deelnemers. Om goed zicht te krijgen op de meerwaarde van de verschillende begeleidingsvormen moet op dit punt een aantal verbeterslagen gemaakt worden.

II. Breed begeleidingsaanbod nog niet evenwichtig

Het tweedelijns begeleidingsaanbod van ROC Nijmegen is breed en divers. Voor uiteenlopende problematieken en doelgroepen zijn er programma's en expertise beschikbaar. Een kanttekening daarbij is dat relatief veel van de begeleidingsvormen zich richten op de 'zwaardere' problematiek, dat wil zeggen problemen die liggen in de persoonlijke sfeer (gedrag, gezondheid, thuissituatie, financiën). Het lijkt erop dat de nieuwe vormen, zoals Trajectbegeleiding, Coachproject en Restart, zich ook meer richten op studenten met (alleen of vooral) studiegerelateerde problemen. Een tweede kanttekening is dat de begeleiding zich relatief vaak richt op de niveaus 1 en 2 en minder op niveaus 3 en 4. Dat hangt samen met de focus op de 'zwaardere' problematiek, die op niveau 1 en 2 vaker voorkomt. Daar staat tegenover dat de meeste uitval zich voordoet op niveau 3 en 4 en dat deze uitval vaker een studiegerelateerde achtergrond heeft.

III. Weinig samenhang in begeleidingsaanbod

Over het algemeen is er weinig samenhang in het begeleidingsaanbod. De verschillende activiteiten staan relatief los van elkaar en er is binnen de organisatie weinig zicht op het totaalplaatje, ook bij de betrokkenen bij de verschillende activiteiten onderling. Met de invoering van een vaste systematiek voor intake, verlengde intake en toewijzing van trajectbegeleiding is een start gemaakt met het systematisch beoordelen van de ondersteuningsbehoefte van studenten en het toewijzen van hulp. Vooralsnog is het aanbod echter nog versnipperd en is de match tussen de ondersteuningsvraag en het -aanbod nog niet optimaal.

IV. Bereik begeleidingsstructuur is laag

Naar schatting slechts een kwart van alle studenten die uitvallen, is bekend in de begeleidingsstructuur. Anders gezegd: driekwart van de studenten, die het ROC zonder startkwali-

ficatie hebben verlaten, heeft geen extra begeleiding gehad. Het bereik van de begeleidingsstructuur is nog relatief gering (peiljaar 2010-2011).
Op het niveau van de afzonderlijke begeleidingsvormen is alleen voor de onderdelen Restart, ROC4Competence en SMW naar het bereik van de doelgroep gekeken. Daaruit blijkt dat twee van de drie onderdelen een goed bereik hebben, maar dat het programma gericht op studiekeuze niet geheel de juiste doelgroep bereikt.

V. *Helft van uitvallers begint weer met opleiding*
De helft van de uitvallers (uitstroom zonder startkwalificatie) begint later weer met een opleiding en wordt dus geen voortijdig schoolverlater. ROC Nijmegen onderscheidt zich daarmee in positieve zin van het landelijke gemiddelde. Eén van de oorzaken is het feit dat ROC Nijmegen relatief veel studenten op niveau 3-4 kent, die vaker dan studenten op niveau 1-2 een herstart maken na uitval.

VI. *Eerste signalen over rendement roepen vragen op*
Het is na de eerste meting nog niet mogelijk een goed beeld te geven van het rendement van de begeleidingsstructuur in het algemeen. Daarvoor is het enerzijds nog te vroeg en ontbreken anderzijds van veel onderdelen nog de gegevens. Wel is het mogelijk voor een aantal onderdelen een voorlopige inschatting te maken van het rendement. We maken een onderscheid tussen korte termijn resultaat (tegengaan uitval en VSV) en een langere termijn resultaat (daadwerkelijk een startkwalificatie halen). Door de deelnemers in de komende jaren in hun scholloopbaan te volgen, ontstaat zicht op het 'eindresultaat' van de inspanning.
Gemiddeld valt ruim 10 procent van de ROC-deelnemers (tot 23 jaar) uit zonder startkwalificatie. De uitval van deelnemers aan de meeste begeleidingsvormen ligt 2-3 keer hoger. Gezien de vaak 'zware' doelgroepen die worden begeleid, is een hogere uitval ook te verwachten. De resultaten op korte termijn lijken dan ook niet ongunstig.
Slechts voor enkele onderdelen is op dit moment het resultaat op langere termijn bekend. De uitkomsten zijn niet positief: de VSV-percentages voor bijvoorbeeld Restart en ROC4Competence lopen naar een jaar op tot ruim veertig procent. De inspanningen blijken op dit moment bij een groot deel van de deelnemers niet voldoende om VSV daadwerkelijk te voorkomen. Dat ligt mogelijk aan de begeleidingvorm, maar kan deels ook liggen in het vervolgtraject na de begeleiding.

VII. *Aanpak van verzuim belangrijk*
Tien procent van de ROC-studenten (tot 23 jaar) werd in 2010-2011 aangemeld als verzuimer. Het werkelijke verzuim ligt hoger, want de registratie en melding is nog in ontwikkeling. Verzuim, zoals nu wordt gemeld, blijkt een goede indicator voor achterliggende problematiek. Ruim meer dan de helft van de verzuimers heeft te maken met gedrags- of persoonlijke problematiek. Verzuim leidt in de meeste gevallen – mogelijk juist als gevolg van de verzuimaanpak – niet tot uitval en VSV: 70 procent blijft op school. Wel blijkt dat degenen die uitvallen ook meestal definitief uitvallen en VSV-er worden. Gezien de achtergronden van het verzuim en de kans op voortijdig schoolverlaten is de verzuimaanpak een belangrijk instrument in de begeleidingsstructuur als geheel.

Bijlage 1 – Deelnemers schooljaren 2008-2009 t/m 2011-2012

Aantallen zorgdeelnemers, verzuimers en uitvallers tussen 2008-2009 en 2011-2012

Groep	Aantal	
Zorgdeelnemers		
Alle zorgdeelnemers op ROC Nijmegen < 23 jaar	Totaal 1.656 - 2008-2009: 87 - 2009-2010: 161 - 2010-2011: 1.242 - 2011-2012: 256	
Zorgdeelnemers bekend in ontvangen bestanden	Totaal 756 - 2008-2009: 87 - 2009-2010: 161 - 2010-2011: 342 - 2011-2012: 256	
Zorgdeelnemers bekend in BRON	Totaal 570 - 2008-2009: 60 - 2009-2010: 116 - 2010-2011: 272 - 2011-2012: 202	
Zorgdeelnemers waarvan dossier bekeken	Totaal 274 - 2008-2009: 1 - 2009-2010: 99 - 2010-2011: 185 - 2011-2012: 11	
Verzuimers		
Alle verzuimers op ROC Nijmegen < 23 jaar	767	
Verzuimers bekend in BRON	563	
Verzuimers waarvan dossier bekeken	181	
Uitvallers		
Alle uitvallers op ROC Nijmegen < 23 jaar	Totaal uitval: 4.183 - 2008-2009: 1.445 - 2009-2010: 1.411 - 2010-2011: 1.388	Totaal diploma nv 1: 249 - 2008-2009: 78 - 2009-2010: 97 - 2010-2011: 74
Uitvallers bekend in BRON	Totaal uitval: 2.320 - 2008-2009: 710 - 2009-2010: 777 - 2010-2011: 875	Totaal diploma nv 1: 146 - 2008-2009: 44 - 2009-2010: 48 - 2010-2011: 54
Uitvallers waarvan dossier bekeken	Totaal uitval: 206 - 2008-2009: 6 - 2009-2010: 40 - 2010-2011: 164	Totaal diploma nv 1: 57 - 2008-2009: 2 - 2009-2010: 1 - 2010-2011: 54

Bijlage 2 – Methodiek van de probleemprofielen

Er is er sprake van hiërarchisch geordende profielen, zodat voor elk persoon maar één profiel van toepassing is. De typologie bestaat uit vijf hoofdcategorieën (profielen), namelijk gedragsproblematiek,
persoonlijke problematiek, problemen in de studiehouding, problemen met het niveau en loopbaanproblematiek. De zesde categorie bestaat uit overige problematiek. In elk van de hoofdcategorieën vallen diverse soorten problemen.
In het profiel Gedragsproblematiek zijn alle vormen van problemen in het gedrag en sociaal-emotionele problemen opgenomen. De meeste geïndiceerde stoornissen, zoals stoornissen in het autistismespectrum en veelvoorkomende stoornissen als ADHD en ADD, vallen binnen dit profiel. Het profiel Persoonlijke problematiek omvat problemen in de thuis- of gezinssituatie, gezondheidsproblemen, inclusief fysieke beperkingen, verslavingsproblemen en financiële problemen.
De genoemde twee profielen hebben betrekking op de persoon zelf en op zijn of haar privésituatie. De andere drie profielen gaan over de studie. Problemen met de studiehouding/vaardigheden omvat problemen rondom motivatie, leerhouding en verzuim. Het profiel Problemen met het studieniveau verwijst expliciet naar problemen door leerachterstanden, een te hoog studieniveau en problemen met de Nederlandse taal. Het laatste profiel van de Loopbaanproblematiek heeft betrekking op studiekeuzeproblemen en studiewisselingen, inclusief afstroom.
De namen van de profielen zijn zo gekozen dat ze de hoofdmoot van de problemen binnen het profiel omvatten. Dat pakt niet altijd gelukkig uit, omdat bijvoorbeeld onder de noemer gedragsproblematiek ook een flink deel geestelijke gezondheidsproblematiek opgenomen is. De aanduiding gedragsproblematiek is dan ook geen classificatie van problemen, maar louter een verzamelbegrip.

Het schema hieronder geeft weer welke problemen horen bij welk profiel:

Gedragsproblematiek	• agressief, boos, ruziezoeker • brutaal • druk • niet luisteren, zich niet aan regels houden • komt afspraken niet na • pesten • leugenachtig gedrag • onverantwoordelijk (niet aanspreekbaar op gedrag) • beïnvloedbaar • kan niet goed tegen kritiek • geen zelfinzicht • te laag empathisch vermogen, niet in kunnen leven in anderen • wisselend gedrag / labiel • niet leeftijdsadequaat gedrag • onvoldoende impulscontrole • eenzaam • stil, gesloten • faalangst • weinig zelfvertrouwen (laag zelfbeeld) • wordt gepest • problemen met sociale contacten/sociale vaardigheden • niet weerbaar, te weinig assertief • depressief gedrag • star/rigide • communicatieproblemen • problemen met conflicthantering • stress/prikkelgevoeligheid • angsten/paniek • autoriteitsprobleem • andere specifieke problemen • gedragsproblemen / sociaal-emotionele problemen algemeen

Persoonlijke problematiek	- problemen in thuissituatie/gezinssituatie • gescheiden ouders • gestorven ouder(s) • agressieve ouder(s)/broer(s)/zus(sen) • ziekte / handicap ouder(s)/broer(s)/zus(sen) (ook psychisch) • verslavingsproblemen ouder(s)/broer(s)/zus(sen) (bv. alcohol, drugs) • financiële problemen / schuldsanering thuis • ouder(s)/broer(s)/zus(sen) in detentie • veel ruzie in thuissituatie • pedagogische onmacht bij ouder(s) • gezin/opvoeding biedt geen structuur • geen steun van thuis • in crisisopvang (gezeten) • gezinsvoogd • leerling/student heeft kind • zwangerschap of abortus • andere specifieke problemen • problemen in thuissituatie algemeen - problemen in lichamelijke situatie (medisch/gezondheid) • chronische ziekte • motorische beperking (bijv. in rolstoel, verlamming, spasmes, evenwichts/ stoornis) • visuele beperking (bijv. (gedeeltelijk) blind) • auditieve beperking (bijv. (gedeeltelijk) doof) • energetische beperking (bijv. vermoeidheidsklachten) • beperking in spreken of taalgebruik (bijv. stotteren, afasie) • geheugenbeperking • chronische pijn • Niet Aangeboren Hersenletsel (NAH) • Aangeboren Hersenletsel • andere specifieke klachten • problemen / klachten met gezondheid algemeen - problemen met verslaving • alcoholverslaving • drugsverslaving • computer/ game verslaving (bv. internet, chatten, (online) games) • gokverslaving • andere specifieke verslaving • verslaving algemeen - problemen met financiën • schulden • onvoldoende inkomen • andere specifieke financiële problemen • problemen met financiën algemeen

Problemen in de studiehouding / studievaardigheden	• motivatieproblemen • concentratieproblemen • nooit op tijd werk af (tempo) • verzuimt / spijbelt veel • weinig doorzettingsvermogen • onzelfstandig • problemen/moeite met plannen • heeft geen structuur • andere specifieke problemen • problemen met studiehouding algemeen
Niveauproblematiek	• problemen met Nederlandse taal • leerachterstand(en) taal (technisch lezen, begrijpend lezen, spelling ≥ 0.25) • leerachterstand rekenen (≥ 0.25) • andere specifieke problemen
Loopbaanproblematiek	• problemen met studie/beroepskeuze • andere specifieke loopbaanproblemen • loopbaanproblemen algemeen

Figuur 1 – Overzicht hiërarchische ordening problematiek

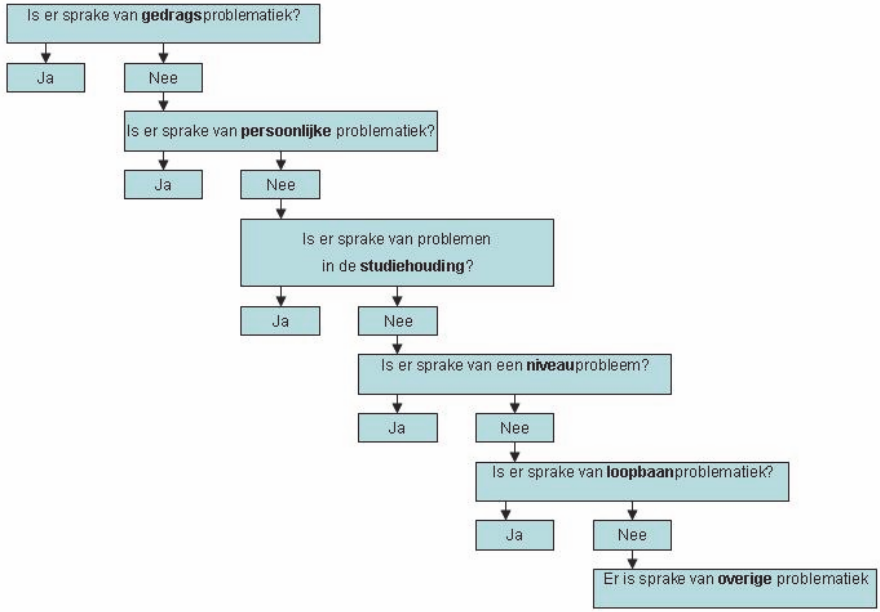

Bijlage 3 – categorisering uitvalredenen

Hoofdcategorie	**Uitvalredenen**
Persoonlijke redenen	- Zwangerschap - Gezondheid - Kinderopvang - Problemen in privésfeer. - Verhuizing / (R)emigratie - Detentie / justitie - Wangedrag / verwijderd - Geen verblijfsvergunning - Andere bezigheden
Studiehouding/studievaardigheden	- Te weinig aanwezig - Niet serieus begonnen - Verplichtingen niet nagekomen - Combinatie studie-werk - Sfeer / onderlinge omgang - Begeleiding - Andere studie bij ROC -Sfeer - Organisatie en communicatie - Kwaliteit van het onderwijs - Locatie / faciliteiten - Bereikbaarheid
Niveau van de opleiding	- Beheersing Nederlands - Andere studie bij ECO -Zwaarte - Andere studie bij TEC -Zwaarte - Andere studie bij ROC -Zwaarte - Andere studie bij ZEW -Zwaarte - Niveau te hoog - Niveau te laag - Niveau/ zwaarte opleiding - Te weinig resultaat

Hoofdcategorie	Uitvalredenen
Loopbaan/studiekeuze	- Andere studie bij EDU -Inhoud - Andere studie bij BOX - inhoud - Andere studie bij ZEW -Inhoud - Andere studie bij ECO -Inhoud - Andere studie bij ROC -Inhoud - Andere studie bij TEC -Inhoud - MBO buiten ROC -Inhoud - Inhoud - Andere studie bij ECO -OER - Studie buiten het ROC -VO - Studie buiten het ROC - VMBO - Andere studie bij TEC - OER - MBO buiten ROC -OER - Andere studie bij ZEW - OER - Studie buiten het ROC - HBO - Studie buiten het ROC - Onbek. - MBO buiten ROC -geen aanbod - Extraneus - Verandering leerweg - Definitieve uitstroomkeuze - Andere route (Edu) - Geen instroom mogelijk - Werk aantrekkelijker - Werk vanwege financiën - Groenpluk - Ontslag BBL - Accreditatie BPV BOL - Geen arbeidscontract BBL - Ander werk (BBL) - Werk (BOL) - inhoud - Verkeerd beeld - Slechte bpv-plaats - Onvoldoende resultaat bpv - Werk (BOL) -sfeer - Verkeerde/te weinig informatie - Problemen intake - Opdrachtgever
Overige redenen	- Onbekend - Niet ingevuld - Overig